Štev. 189 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) V Trstu, v četrtek 11. avgusta 1921 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLVI

Izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 7.—, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Boji se nadaljujejo

Ministrski predsednik Bonomi in predsednik italijanske zbornice De Nicola sta morala zastaviti ves svoj vpliv in ves svoj ugled, da je prišlo med fašisti in njihovimi nasprotniki do znanega sporazuma. Sporazum, ki so ga sklenili, naj bi pomenil, če ne trajnega miru, vsaj premirje.

Duhovi naj se »razorožijo«! to je bilo geslo. — Vsakdanji dogodki pa, ki se kljub »sporazumu« odigravajo v kraljestvu in pri nas, pričajo, kako prav je imela »Emancipazione«, ko je rekla, da do razorožitve duhov ne more priti, dokler se ne razorožijo ljudje. V soboto zvečer so pokale bombe po tržaških ulicah. V ponedeljek zvečer so fašisti razdejali komunistični »izobraževalni krožek« v Škednju. Predsinočnjim so zopet pokale bombe. In to kljub temu, da je ministrski predsednik razposlal prefektom — in menda tudi generalnemu civilnemu komisarju v Trstu — okrožnico, naj neizprosno uduše vsak pokus nasilja. Do pomirjenja ne more priti in ne bo prišlo, dokler ne bo vsa teža — kazenskega zakona padala na tiste, ki sta jim bomba in samokres edino orožje v političnem boju. Dokler se to ne zgodi, pada odgovornost za dogodke, ki bi morali biti izključeni v civilizirani deželi, na tiste, ki so dolžni čuvati zakon. To treba govoriti prizadetim činiteljem na ves glas in povedati jim je treba, da so oni v prvi vrsti odgovorni za dogodke, ki so v sramoto celi deželi. Doslej jih je razbremenjalo, četudi ne opravičevalo splošno prepričanje, da imajo posebna navodila iz Rima, kateri smatra fašizem za neizogibno, potrebno zlo. Danes je stvar drugačna. Osrednja vlada je izdala stroge odredbe proti nasilstvom, ker vidi, da so povzročila skoro državljansko vojno. Na nasilje odgovarja nasilje. Koljejo se med seboj pripadniki iste države in ljudje itsega plemena.

Niso pa edini krivci tisti, ki so doslej dajali potuho metalcem bomb. Krivi so vsi tisti, ki imajo nalogo vzgajati javnost. V prvi vrsti prihaja v poštev italijansko časopisje. Kakarkoli se je dogodilo kako nasilje, ki je zahtevalo težke žrtve in globoko razburilo prebivalstvo, so poročila v časopisju vedno opravičevala in branila krivce. Prikazovali so jih za preganjana jagnjeta. Nepoučeni čitatelj je moral misliti, da so bili krivci izzvani in da so se, sirote, le branili. V ulico Madonnino so prišli na pr. fašisti k komunistom in jih tam izzvali. Vendar so komunisti bili tisti, k so izzvali žalostne dogodke.

V poročilih italijanskih listov ni nikdar stvarnosti in ljubezni do resnice. Zato ni čudo, če tak način poročanja le vzpodbuja resnične krivce. Prepričani so, da vrše s takim načinom političnega boja ne le dopuščeno marveč visoko patriotično delo! — Oni rešujejo domovino! Če bodo poklicani čuvarji zakona in činitelji javne vzgoje tako postopali, ne bo prišlo nikdar do pravega pomirjenja in do razorožitve duhov! Pred vsem je treba neizprosne pravičnosti in stroge nepristranosti pri oblastvih in v javnih glasilih. Oblastva morajo zagrabiti za vrat vsakogar, ki nasilno moti mir in red, in sicer brez ozira na to, kateri politični struji pripadata. Javna glasila pa so dolžna, odkrito obsojati vse, kar je obsodbe vredno, pa naj je tisti, ki je grešil, fašist ali komunist!

Le tedaj, ko bodo veljali zakoni za vse enako, in se bo vsakdo zavedal, da mora odgovarjati za svoje čine, le tedaj moremo priti do političnega življenja, ki je dostojno civilizirane države. Dokler se predstavniki državne avtoritete in javne vzgoje ne zavejo svojih dolžnosti, tudi noben Nicola — z vsemi svojimi dobrimi nameni — ne more deželi pomagati.

Tako nas uče dogodki, ki jih vidimo in opazujemo na vseh koncih in krajih kraljestva.

Jugoslavija

Radićev razgovor s Protićem

BELGRAD, 10. »Pravda« priobčuje velezanimiv razgovor svojega zagrebškega dopisnika z Radićem o zadnjem Radićevem sestanku s Protićem. Dopisnik ugotavlja, da je trajal razgovor med obema politikoma dve in pol ure, Radić je Protiću obširno razložil svoje politično stališče in izjavil, da on zastopa svoja dosedanja politična načela že od leta 1899. V svojem razgovoru je Radić dalje naglaševal, da so Srbi, Hrvati in Slovenci samo etnografsko en narod, ki se pa po svojih socialnih odnošajih, po svoji zgodovini in kulturi drug od drugega razlikujejo. Zato zastopa on mnenje, da bi bila za upravno ureditev države SHS najlepši vzor Švica. Na koncu razgovora je Protić izrazil željo, da se z Radićem še enkrat sestane.

Protićev povratek v Belgrad

BELGRAD, 10. Še pred koncem tega meseca se vrne g. Stojan M. Protić v Belgrad. Politični krogi pričakujejo, da bo takoj po svojem povratku začel odločno politično akcijo. Začetkom septembra začne Stojan M. Protić v Belogradu izdajati svoj lastni list.

Čehoslovaška

Minister Beneš odpotoval v Avstrijo

PRAGA, 10. Včeraj je odpotoval čehoslovaški minister za zunanje zadeve dr. Beneš v Avstrijo, da se udeleži sestanka med Masarykom in Hainischem.

Poljska

Poljska vlada in vprašanje Gornje Šlezije

VARŠAVA, 9. Poljski minister za zunanje zadeve Skirmunt je dal listom sledeča pojasnila o stališču poljske vlade napram vprašanju Gornje Šlezije: »Prisiljen sem najodločneje protestirati proti glasovom, češ da bo Poljska zadovoljna z vsako rešitvijo šlezijskega vprašanja, samo če se to vprašanje takoj reši. Smo proti odlaganju tega vprašanja in želimo, da pride čim prej do rešitve, toda rešitev mora biti obenem v skladu z mirovno konferenco in z izidom ljudskega glasovanja.

Nemški listi — je rekel dalje minister Skirmunt — lažejo proti meni, da bi škodili poljski stvari. Pravijo, da sem pripravljen se pobotati glede Gornje Šlezije. Nasproti tem trditvam smo mi naglasili, da bi pobotanje ne zadovoljilo ne Poljske ne Nemčije.« Nato je minister opovrgel glasove nemških listov, da so se odnošaji med Poljsko in Francijo v zadnjem času poslabšali. »Moje stališče — je rekel tozadevno minister Skirmunt — se prav nič ne razlikuje od naziranja mojih prednikov. Mislim, da je tesna zveza med Poljsko in Francijo bistven činitelj, proti kateremu ne sme nihče imeti nobenih pomislekov. Kot prvi pogoj za obnovitev diplomatskih odnošajev med Poljsko in Nemčijo sem postavil zahtevo, da mora nemška vlada priznati francosko-poljsko zvezo na podlagi versailleske mirovne pogodbe«

Poljski protestni shodi v Gornji Šleziji

VARŠAVA, 10. Iz Gornje Šlezije prihajajo vesti, ki pravijo, da je bilo mnogo protestnih shodov proti morebitnemu odcepljenju okrajev Gleiwitz in Hindenburg od ozemlja, ki pripade Poljski. Prilikom teh shodov se mir ni motil, toda naglašajo, da je prebivalstvo zelo vznemirjeno, ker kupičijo Nemci v okraju Neisse ob nemški meji mnogo orožja in streliva.

Odnošaji med Poljsko in Rusijo

VARŠAVA, 10. Poljski minister za zunanje zadeve Skirmunt je sprejel zastopnika ruske vlade Karakana in je imel z njim dolg pogovor. Uradi ruskega poslaništva so začeli poslovati.

Protiruska zveza med baltiškimi državami in Poljsko

VARŠAVA, 10. Podminister Dombski, ki se je udeležil konference baltiških držav v Helsingforsu, se je povrnil v Varšavo. Zastopnikom listov je dal sledečo izjavo: »Glavni cilj te konference je bil, da utrdi mir na vzhodu, katerega glavno jamstvo je popolnoma neodvisnost baltiških držav. Zveza baltiških držav ni naperjena proti nobeni drugi državi. Nobena država te zveze, a še najmanj Poljska, se ne želi mešati v notranje zadeve Rusije po sklepu miru.« Dombski je nato izjavil, da so glasovi o mobilizaciji v Rusiji neresnični in je povedal, da so zvezne države sklenile resolucijo, v kateri izjavljajo, da so pripravljene sodelovati pri akciji za pomoč Rusiji. Glede Litovske, ki ni pristopila k zvezi, je rekel, da se je na konferenci ugotovilo, da ni nobena baltiška država sklenila z njo nikake vojaške zveze.

Konferenca v Helsingforsu je sklenila, da se bodo vršile od časa do časa redne konference. Prihodnji sestanek bo v Varšavi najbrže koncem meseca novembra.

Rusija

Proglas III. internacionale za pomoč Rusiji

Izvršilni odbor III. internacionale je izdal sledeči proglas v prilog žrtvam slabe letine in lakote v nekaterih delih Rusije:

Delavci in delavke vseh dežel!

Sovjetsko Rusijo je zadela kakor l. 1891. nesreča, ki so jo povzročili naravni pojavi. Velika suša, ki je trajala od marca do junija, je prinesla lakoto in pomankanje v gubernijah ob Volgi, ki so navadno pridelale 30% vse ruske letine. Bati se je celo, da ne bo semena za prihodnjo setev. Dvajset miljondov ljudi je v nevarnosti, da bodo umrli od lakote. K lakoti se bodo pridružile nalezljive bolezni in bodo kosile oslabele ljudske množice. Ta okrutni udarec je padel na Rusijo v hipu, ko se še maja in je oslabljena vsled sedemletne imperialistične in državljanske vojne in ko še ni v stanu dati gospodarskemu življenju novih moči ne popraviti vso pretrpljeno škodo. Sovjetska Rusija se je borila in je trpela za ves mednarodni proletariat. Svoje rane, ki ji krvavijo, je dobila v borbi, katero bije svetovni kapital ne samo proti ruskemu revolucionarnemu proletariatu, temveč proti proletariatu vsega sveta. Kapitalisti vseh dežel so pomagali ruski buržuaziji sejati v Rusiji nesrečo in ruševine, ne samo za to, da bi iztrgali ruskemu proletariatu iz rok gmotni dobiček, temveč tudi za to, da bi razdejali državo, ki je prva med vsemi razobesila zastavo proletarske revolucije in postala tako svitla luč, ki vodi proletarske množice vseh dežel. Kapitalistične države in kapitalistične vlade so bile premagane od rdeče armade, katero je podpiral evropejski proletariat s svojo borbo zoper njihovo ofenzivo proti Rusiji, in skušajo vsled tega izkoristiti lakot, da bi mogli pod plaščem usmiljenja obnoviti svoj napad. En del kapitalističnih listov izjavlja odkrito in cinično, da je treba prepustiti množice na milost in nemilost lakoti, da se bodo te množice morale vzdigniti proti sovjetski vladi. Francoska imperialistična vlada pošilja čete in strelivo na Poljsko, da bi od tu zagnala nov napad proti sovjetski Rusiji, ko bo njena beda največja. Francoska diplomacija skuša združiti Romunsko, Mali sporazum in baltiške države za ta zločinski načrt. Angleška vlada in vlada Zedinjenih držav, ki imata navadno polna usta človekoljubnih besed, se delata sedaj, kakor bi ne bili obveščeni o bedi ruskega ljudstva. Obljubljata pa po ovinkih pomoč sovjetski Rusiji, toda namigujeta obenem, da se bodo njune obljube izpolnile, ako se njunim diplomatom in ruski protirevolucionarni buržuaziji dovoli popolna svoboda. To pomeni, da stavita ti dve državi ruski delavski sloj pred izbero: ali dovoliti, da svetovni kapitalizem organizira v Rusiji protirevolucijo ali se odpovedati pomoči, ki se mu nudi. Upajo, da se bodo lačne množice, ako Rusija odkloni kruh, ki ji ga nudijo, vzdignile proti vladi.

Delavci in delavke vsega sveta! Ne zabite, da je kri ruskih delavcev in kmetov tekla za vas. Ne zabite, da so ruske delavske množice trpele tri leta lakot in neizmerno pomankanje za skupno stvar. Ne zabite, da so protirevolucionarni napadi proti sovjetski Rusiji naperjeni tudi proti vam. Onemogočite načrt svetovnega kapitalizma, zadušite ga v kali. Komunistična internacionala zahteva, naj ne samo vse komunistične stranke, sindikati in rdeče delavske organizacije, temveč tudi sploh vsi pošteni proletarci dajo razumeti svojim vladam, da ne bodo držali križem roke spričo novih priprav za vojno kapitalističnih držav proti sovjetski Rusiji in da ne bodo trpeli, da bi vlade pri ponudbi svoje pomoči stavile Rusiji kakršnihkoli pogojev. Sovjetska vlada je že poklicala k pomožni akciji gotove kroge poštenih meščanov, pri katerih so bila človekoljubna čustva močnejša od strankarskih strasti. S tem je sovjetska vlada dokazala, da hoče podpirati vse tiste, ki trpijo, brez razlike in da hoče sodelovati z vsemi poštenimi ljudmi pri borbi proti lakoti. Toda ne gre samo za to, da se preprečijo manevri protirevolucije. Gre za resnično pomoč, ki jo svetovni proletariat mora dati ruskim ljudskim množicam. Vemo, da naše reserve kruha niso obilne, toda vemo tudi, da je največji revež med nami v stanu dati, kadar razsaja nesreča v delavski družini, boljšo in izdatnejšo pomoč kakor bogataši, ki delajo dela usmiljenja na račun ljudskih množic. Pozivamo vse komunistične stranke, vse rdeče sindikate, vse delavske organizacije in stranke, naj pridejo na pomoč sovjetski Rusiji. Naj se takoj napravijo na delo za organizacijo pomožne akcije! Prišel je čas, ko se bodo spoznali tisti, za katere je proletarska vzajemnost le prazna beseda, med tistimi, za katere ta beseda pomeni delo in resnico. Prosimo komunistične stranke vseh dežel, naj stopijo v zvezo z vsemi delavskimi organizacijami radi ustanavljanja odborov za pomoč, katerih naloga bo, da bodo delali propagando pri vseh delavcih in bodo zbirali denar za nakup žita in zdravil. Vsak vagon žita, ki ga delavske organizacije pošljejo ruskim delavcem kot pomoč za pobijanje lakote, bo dokazoval trpečim množicam, da niso same v borbi s svetovnim kapitalizmom, ki si hoče kovati dobiček iz njihove nesreče, temveč da je tu velika delavska družina, vzajemna in pripravljena razdeliti z bratom, ki trpi, zadnji košček svojega kruha. Na delo, delavci in delavke vseh dežel! Dokažite vašo mednarodno proletarsko vzajemnost. Živela sovjetska Rusija!

Moskva, 30. julija 1921.

Izvršilni odbor III. internacionale

MOSKVA, 8. Izvršilni odbor III. internacionale, ki je bil imenovan na zadnjem shodu, je takole sestavljen: Zinovjev, predsednik; odborniki: Buharin, Radek, Lenin, Trockij za Rusijo, Heckert in Frölich za Nemčijo, Souvarine za Francijo, Terracini in Gennari za Italijo, Burian in Kreibich za Čehoslovaško, Šumški za Ukrajino, Slinski za Poljsko, Popov za Bolgarsko, Marković za Jugoslavijo, Schefflo za Norveško, Bell za Anglijo, Baldwin za ameriške Zedinjene države, Merino Garcia za Španisko, Sirola za Finsko, Janson za Nizozemsko, Van Overstraeten za Belgijo, Killbloom za Švedsko, Bodulescu za Romunijo, Stučka za Avstrijo, Bela Kuhn za Ogrsko in Vujović za internacionalo komunistične mladine. Rusija ima v odboru 5 glasov, Nemčija, Francija, Italija, Čehoslovaška in internacionala komunistične mladine po 2 glasa in vse druge dežele, ki so zastopane v izvršilnem odboru, po en glas. Druge dežele, ki niso zastopane, pa imajo le posvetovalni glas. V ožjem izvršilnem odboru so Zinovjev, Buharin, Radek, Heckert, Souvarine, Gennari in Bela Kuhn. V tajništvu izvršilnega odbora so Rakovski, Humbert Droz in Kouzinnen.

Krasin o posledicah slabe letine za rusko trgovino

MOSKVA, 8. Trgovski zastopnik sovjetske vlade na Angleškem, ki se sedaj mudi v Rusiji, je dal dopisnemu uradu »Rosta« sledeče zanimive izjave o posledicah letošnje slabe letine za rusko trgovino z inozemstvom in o položaju ruske zunanje trgovine sploh: »Vsled slabe letine v vzhodnih ruskih pokrajinah — je rekel Krasin — smo morali spremeniti naš načrt za nakupovanje blaga v inozemstvu. Za sedaj smatramo, da je najpotrebnejše, da kupimo v inozemstvu žito za moko in za seme.

Inozemski industrialci so nam ponujali že večkrat blago na upanje. Mogoče je, da se nam v najkrajšem času posreči dobiti posojilo v zlatu na Francoskem (!). V zadnjem času je prejela sovjetska vlada iz inozemstva več prošenj za izkoriščanje gozdov, za ustanavljanje tvornic papirja in raznih drugih podjetij, ki bi se osnovala na Uralu in v Sibiriji. Vprašanje takšnih dovoljenj je zvezano s celo vrsto vprašanj tehnične narave. Vendar pa bodo pogajanja, ki so se začela z raznimi inozemskimi tvrdkami, končana do konca l. 1921. Tekom meseca avgusta nam pride 500 lokomotiv, ki smo jih kupili v Nemčiji, in 100, ki smo jih kupili na Švedskem. Do konca tega leta bomo dobili vse lokomotive, ki smo jih naročili v inozemstvu. Naši trgovski stiki z inozemstvom se razvijajo vedno bolj. S Finsko smo sklenili sporazum o izmenjavanju blaga. Finska računa predvsem na naš petrolej in naša mineralna olja. Naši zadnji nakupi v inozemstvu so bili sklenjeni po znatno nižjih cenah kot prejšnji. Zadnja naročila bomo plačali mnogo ceneje, kot smo morali plačati v Kopenhagenu in na Angleškem premog in blago za obleke, ki smo ga bili naročili za rdečo armado.

Lotvinska in pomoč Rusiji

RIGA, 10. Ministrski svet se je bavil z vprašanjem pomoči Rusiji. V Rigi deluje v ta namen posebni mednarodni odbor sporazumno z zastopniki mednarodnega Rdečega križa. Lotvinsko poslaništvo v Moskvi je že poskrbelo za pomoč gotovemu številu ruskih otrok.

Konferenca med baltiškimi državami in Rusijo

RIGA, 10. Koncem tega meseca se bo vršila v Rigi konferenca med baltiškimi državami in Rusijo. Konferenca se bo bavila z gospodarskimi vprašanji, predvsem pa z vprašanjem prostih luk.

Bolgarska

Razgovor z bolgarskim ministrskim predsednikom

Bolgarski ministrski predsednik gosp. Aleksander Stambolijski, ki biva sedaj na Bledu, je imel razgovor z urednikom »Slov. Naroda«, kateremu je med drugim izjavil:

»Tri četrtine bolgarkega naroda so za združenje z narodom Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ogromna večina bolgarskega naroda dela odkritosrčno in z zaupanjem za zbližanje, kateremu mora slediti končno ujedinjenje. Ako bi se vršil v Bolgariji plebiscit za rešitev tega vprašanja, bi se izrekla velika večina za združenje v veliko Jugoslavijo. Posamezni jugoslovenski krogi še vedno nočejo uvideti, da se je izvršila v Bolgariji velika izprememba v principu in v upravnih metodah. V Bolgariji ni več osebnega režima bivšega carja Ferdinanda. Vse bolgarske politično šovinistične stranke so doživele velik poraz, ker so bile stranke, ki so služile carju. Vi ste sedaj največji slovanski narod na Balkanu in vi morete ponuditi roko v spravo in zbližanje. V Bolgariji se ne dela nobena razlika med Srbi, Hrvati in Slovenci. To bi bil velik greh. Vi ste enoten narod. Oficijozna Bolgarija je proti vsakemu separatizmu, ona pozna le jugoslovenstvo.«

Romunska

Odnošaji med Romunsko in Rusijo

BUKAREŠT, 10. Romunska vlada je povečala svoje policijske in vojaške straže ob romunsko-turški meji.

Uradni list »Moniteur Officiel« je objavil pred kratkim odlok romunske vlade, s katerim se kličejo pod orožje vsi reservni častniki radi vojaških vaj, ki se bodo vršile v jeseni. K orožnim vajam so poklicani tudi nekateri letniki in bivši vojni ujetniki. Odlok pooblašča glavni štab, da te odredbe lahko razširi. Vsak dan prihajajo vlaki, ki dovažajo strelivo iz Francije.

Francija

Vrhovni svet. — Vprašanje Gornje Šlezije vrnjeno komisiji strokovnjakov

PARIZ, 10. Druga seja vrhovnega sveta je bila otvorjena včeraj ob 11'15 pod predsedništvom francoskega ministrskega predsednika Brianda. General Lerond je v svojem govoru dokazoval, da je treba v Gornjo Šlezijo poslati pojačenja, da bi se preprečili neredi, ko bo objavljen sklep vrhovnega sveta. Prebivalstvo Gornje Šlezije ni razoroženo in Nemci in Poljaki skupaj zberejo lahko 100.000 mož. General Stuart je pobijal izvajanja generala Leronda in je izjavil, da ni nikakor treba poslati nove čete v Gornjo Šlezijo. Priznal je, da je res, da je prebivalstvo oboroženo, toda — je dostavil — prebivalstvo bo ostalo mirno, ako Poljaki ne izzovejo neredov. Ob zaključku se je Stuart izrazil v prilog takojšnji rešitvi tega vprašanja in za ohranitev edinosti med zavezniki. General Demarinis je priznal, da so sedanje čete v Gornji Šleziji nezadostne in je povdarjal potrebo, da se vprašanje Gornje Šlezije reši čim prej in tako, da dobita Nemčija in Poljska tiste kraje, ki jima pritičejo. Nato je govoril Lloyd George in je obrazložil stališče angleške vlade. Industrijski trikot — je rekel — naj se priključi k Nemčiji. Lloyd George pa je dostavil, da je angleška vlada pripravljena popuščati in da ne odklanja rešitve potom sporazuma.

Ob koncu predpoldanske seje je bilo izdano sledeče uradno poročilo: Vrhovni svet je seslišal generale Leronda, Stuarta in Demarinisa. Nato je Lloyd George obrazložil angleško stališče glede celokupnega šlezijskega vprašanja. Vrhovni svet je pozval komisijo strokovnjakov, naj začne zopet proučevati vprašanje. Vrhovni svet se sestane zopet ob 15.

Na popoldanski seji so govorili Briand, Bonomi in Hajaši. Zastopnik Zedinjenih držav se ni udeležil razprave. Glede Gornje Šlezije je bil na tej seji sprejet sledeči Lloyd Georgev predlog: Ker se v sredini gornješlezijskega ozemlja na takoimenovanem industrijskem ozemlju, nahajajo mesta, ki so dala večino Nemčiji, in vasi, ki so dael večino Poljski, in ker je treba spraviti ta položaj v sklad z načeli versailleske mirovne pogodbe, se bo komisija strokovnjakov sestala z zaveznimi velikimi komisarji, bo zopet proučila vprašanje in bo predložila poročilo, iz katerega bo razvidno, katere občine se radi gospodarskih in krajevnih ozirov ne morejo ločiti od velikih mestnih občin. V tem poročilu naj bo tudi navedeno, katere železnice so potrebne za gospodarski razvoj tega kraja.

Po sprejetju tega sklepa je bila seja prekinjena. Ko se je zopet sestala, se je začela razprava o vzhodnem vprašanju, v prvi vrsti o vojaškem položaju v Mali Aziji. Maršal Foch in angleški polkovnik Heywood sta dala pojasnila o vojaški moči obeh nasprotnikov v Mali Aziji. Po seji je izdal vrhovni svet sledeče uradno poročilo: Vrhovni svet se je sestal ob 16 v francoskem ministrstvu za zunanje zadeve. Briand je obrazložil francosko stališče glede vprašanja Gornje Šlezije. Nato sta govorila ministrski predsednik Bonomi in japonski zastopnik. Seja je bila za kratek hip prekinjena, nakar se je vrhovni svet zopet sestal. Francoski in angleški odposlanci so sporočili obvestila o operacijah med Grki in Turki v Mali Aziji. Komisija strokovnjakov, ki ji je bilo naloženo, naj prouči mejno črto v Gornji Šleziji, je skupaj z velikimi komisarji nadaljevala svoje delo tudi popoldne.

Anglija

Angleži postavili Lloydu Georgeu spomenik

LONDON, 10. V prisostvu avstralskega ministrskega predsednika je bil v Carnarvonu v Walesu odkrit spomenik sedanjemu in že dolgoletnemu angleškemu ministrskemu predsedniku Lloydu Georgeu. Odkritju spomenika je prisostvovala tudi Lloyd Georgeva žena v spremstvu nekaterih drugih članov Lloyd Georgeve družine. Kip je napravljen iz brona, meri 2'70 m, je postavljen na granitni podstavek in predstavlja Lloyda Georgea z rokami povzdignjenimi proti nebu, t. j. v njegovi najznačilnejši gestikulaciji, ki jo ima navado delati v razpravah o posebno važnih političnih vprašanjih.

Avstralski ministrski predsednik je imel pri odkritju spomenika govor, v katerem je rekel med drugim: »V tem kipu največjega svojega sinu vidi Wales samo dušo in duh svojega plemena, svojo zgodovino, svoje žrtve in svoje zmage. Težkoče, s katerimi se je vlada morala boriti v preteklosti, so znane. Tudi sedaj ima vlada mnogo težkoč, toda kljub temu se lahko reče, da se je Lloyd George od premirja sem kakor tudi ob času vojne pokazal za vrednega poglavarja velike države v najnevarnejših letih njene zgodovine. Seveda ima nasprotnike, ki mu bodo skušali vzeti pravico do prilastka »velikega državnika«, toda pri tem bodo le delali isto, kar so njihovi predniki delali napram Pittu, Gladstaneu, Disracliju in Lincolnu.«

Nemčija

Nemčija in pomoč Rusiji. — Gorkij v Berlinu

BERLIN, 10. Predsednik nemškega Rdečega križa Von Winterfeld je sprejel poziv predsednika Adorja za konferenco, ki se bo vršila v Ženevi 15. t. m. Von Winterfeld je izjavil, da je spričo veličine ruskega vprašanja potrebna mednarodna organizacija na najširši podlagi. Nemški Rdeči križ je že začel pošiljati pomoč v zdravilih.

Listi pravijo, da je Maksim Gorkij prišel v Berlin, da se sporazume glede pošiljanja pomoči.

Grška

Položaj turške armade

ATENE, 10. List »Embros« trdi, da je bil od merodajnih krogov obveščen, da je Kemal paša izgubil v zadnjih bojih dobro polovico svojih vojakov in več kot 50 topov od 160, ki jih je imel na maloazijskem bojišču. Ujetih je bilo 6-7000 Turkov, ubitih in ranjenih jih je bilo 7-8000 in število vojnih beguncev znaša okoli 10.000. »Embros« dostavlja, da je bojna moč armade Kemal paše padla predvsem vsled tega, ker je izgubila železnico Eskišehr-Karahisar, zaloge hrane v Eskišehru in veliko tvornico v istem mestu. Dalje je padlo tudi navdušenje v vrstah turške vojske in častniki so izgubili oblast nad svojimi vojaki.

Turčija

Turška narodna skupščina zapustila Angoro

ANGORA, 9. Vsled sklepa, da se ima Angora izprazniti, so bili arhivi narodne skupščine prenešeni iz Angore v Kaisarie.

Vprašanje luke Baroš in reška avtonomna stranka

Izjave stranknega predsednika Zanelle.

ZAGREB, 9. »Riječ« objavlja pogovor svojega belgrajskega dopisnika s predsednikom reške avtonomaške stranke Zanello, ki je pred kratkim prišel v Belgrad, da se pogaja z jugoslovensko vlado o o ureditvi reškega vprašanja.

Pozdravili smo z veseljem rapallsko pogodbo — je izjavil Zanella — ker je po dolgem sporu ustvarila potrebno podlago za intimno prijateljstvo med Italijo in Jugoslavijo, t. j. med dvema sosednima zemljama, ki sta poklicani, da sodelujeta v pravni funkciji obširnega in važnega dela centralne in vzhodne Evrope in Sredozemskega morja. Sprejeli smo z veseljem to pogodbo tudi zato, ker je končno naredila konec jadranskemu vprašanju in dala Reki svobodo in neodvisnost. Toda ni rože brez trnja. Tudi rapallska pogodba ima svoj važni in nevarni ton v majhnem in tajnem členu, ki je ušel kontroli in potrditvi italijanskega parlamenta. Po tem členu se je Italija baje obvezala, ne da bi bila obvestila o tem Reko, da bo predala Jugoslaviji Delto in pristanišče Baroš, ki sta integralna dela ozemlja reške države, in razen tega še celo del samostojnega ozemlja, ki pripada v zmislu točke D čl. IV. rapallske pogodbe v nesporno ozemlje nove majhne države.

Sedaj Reka ne more dovoliti, da se loči od nje pristanišče in da se zmanjša njeno bistveno ozemlje. Treba je tudi vpoštevati, da bi Italija, hoteč izročiti to reško ozemlje Jugoslaviji — če je obveza grofa Sforze absolutna in izvršljiva — morala rabiti orožje in z orožjem odvzeti Reki to ozemlje in to pristanišče ter tako poteptati prvo točko IV. člena rapallske pogodbe, potrjene od italijanske krone in parlamenta. Očividno je, da bi Italija tega ne mogla narediti, ker tega ne bi dovolil niti sam italijanski narod. Ne bi mogla tega storiti tudi iz razlogov visoke politične moralnosti in zaradi pravičnosti in solidarnosti nasproti mučeniškemu mestu, ki je že toliko trpelo in bi bilo, če se mu naredi to nasilje, vsled pomanjkanja dela in prometa obsojeno v prepast.

Vsled tega naletava popolna izvršitev rapallske pogodbe ali bolje njene tajne klavzule na Reki in v Italiji na ogromne in nepremagljive ovire. Ta nesrečna klavzula zna postati nevarna kapsula dinamita, ki bi mogla pognati vsak hip v zrak vse blagodati narodnega in mednarodnega značaja, ki jih ta pogodba obsega. Tajna klavzula rapallske pogodbe je zategnila izpraznitev vseh krajev, ki pripadajo Jugoslaviji, je vrgla Giolittijevo vlado, je preprečila Giolittiju rekonstrukcijo njegove vlade in grozi, da bo dvignila v italijanskem javnem mnenju »kampanjo za Reko«. To so vidne posledice. Dotlej pa Reka umira vsled brezposelnosti. Njeno ljudstvo trpi lakoto, je izčrpano in vidi, da more Reka v borbi z Jugoslavijo samo izgubiti, ker za Jugoslavijo mora biti Reka glavno in največje pristanišče. Vsled tega zahteva in prosi Reka, ki je pri tem vprašanju najbolj prizadeta in ki vidi, kako je ogrožen njen lastni obstanek, rešitev, ki bi zadovoljila vse koristi prizadetih. Taka rešitev je mogoča in zaradi tega upam, da se bo z dobro voljo tudi dosegla. Tako se bo odpravil vzrok, da postane Reka vir in povod novih, težkih nesporazumljenj, sporov in neupravičenega nezaupanja med dvema vladama, ki ju nova usoda neprenehoma bliža in veže.

Kar se tiče notranjega položaja na Reki, moram pripomniti, da je sedaj zelo težaven in mučen. Vendar sem prepričan, da mu bo italijanska vlada naredila konec in da bo s svojo energijo omogočila mirno in redno poslovanje ustavodajne skupščine in zakonite vlade na Reki.

S slovanskim elementom Reke želimo in hočemo živeti v najboljših odnošajih in v iskrenem prijateljstvu. Po padcu avstro-ogrske monarhije so izginili vzroki za narodnostno borbo med Jugosloveni in Italijani. Odslej Reka ne sme biti jabolko razdora, temveč zdrava in močna vez za italijansko-jugoslovensko prijateljstvo.«

»Riječ« je napisala k tem izjavam tole pripombo:

»Italijanska vlada je sprejela stališče naše vlade, da se moremo pogajati o odnošajih med Jugoslavijo in Reko samo z Reko in ne prej nego se ustanovi na Reki legalna vlada in vzpostavi red in mir. Očividno ni mogla prezreti tega pravilnega stališča in izjave italijanskih listov kakor tudi merodajnih oseb v Italiji kažejo, da se bodo stvari rešile, čim se ustanovi vlada na Reki, ker italijanska vlada ne bo odločala nič o Reki brez Reke. Ali da izigra našo lojalnost nasproti Reki, je pozvala v naglici v Rim g. Zanello ter ga poučila, naj se v vprašanju luke Baroš postavi na nacionalistično stališče in se s tem postavi proti stališču naše vlade. Morda je bil to tudi pogoj, da more g. Zanella ustanoviti na Reki vlado in zopet izdajati list »Voce del Popolo«, ki je jugoslovenskemu elementu sploh v slabem spominu. G. Zanella je prišel, preoblečen v tako nacionalistično obleko, v Belgrad in sedaj prepričuje našo javnost, kako bi mogla »tajna« klavzula — oziroma sporazum Sforze in Trumbića — vreči vsak hip v zrak vse blagodati narodnega in mednarodnega značaja, ki jih obljublja rapallska pogodba. Obenem pa mu je ušlo dragoceno priznanje, da se zaradi te tajne klavzule ni še izpraznilo naše ozemlje, da je ta klavzula vrgla Giolittija, a sedaj da izpodkopava tla tudi — Bonomiju. G. Zanella je seveda proti odstopitvi luke Baroš in Delte, ker da je vse to reško, in sicer reško tudi po rapallski pogodbi sami, ki določa za Reko meje, kakršne je nekdaj imelo »samostojno ozemlje«.

G. Zanella stoji na napačnem stališču. Delta in Baroš nista nikdar pripadala »samostojnemu ozemlju«. Čemu greši proti zgodovini? Če smatra, da bo na ta način koristil Reki, se vara. Delta in Baroš sta bila vedno naša — saj g. Zanella ve iz časov, ko so se njegovi pristaši borili proti Sokolom, prav dobro, da tedanji »junaki italijanstva« niso mogli na Delto in v Baroš — naša sta tudi danes po rapallski pogodbi. Ta se ne more izpreminjati, če se noče ogrožati celo poslopje, ki ga je zgradila. Smatramo, da to ni v interesu ne Reke ne Italije. Stališče našega naroda in naše vlade ne more biti drugačno, nego da se mora rapallska pogodba izvršiti lojalno z obeh strani in v tem nas ne bo prisililo na popuščanje vprašanje izpraznitve Dalmacije in Sušaka kakor tudi ne grožnje z raznimi krizami v Italiji. Še le ko se pogodba izvrši, nas bo mogel Zanella vprašati, kaj zahtevamo in kakšno ureditev naših odnošajev želimo. Italija tukaj ne prihaja v poštev, ker ni zaščitnica in ne posestnica Reke.

To je kratek odgovor g. Zanelli, preoblečenemu v italijansko nacionalistično obleko, katero izpremembo so oni naši Rečani, ki so mu pomagali do večine pri volitvah, že zdravnaj zapazili.

Narodno vprašanje v proletarskem gibanju

V začetku sistematičnega proletarskega gibanja, kateremu sta položila temelj Marx in Engels v »Komunističnem manifestu«, narodno vprašanje ni igralo posebne uloge in je stalo bolj v ozadju. Teoretiki socializma se v začetku niso posebno zanimali za to vprašanje, ker so bili prepričani, da bo socialistična ideja v razmeroma kratkem času povlekla vesoljni proletariat v razredno borbo, katera bo takorekoč avtomatično izpodrinila narodne borbe.

Poznejši razvoj socializma pa je dokazal, da je narodna ideja že preglobоko zašla v narodne mase, da bi mogli preko nje preiti na dnevni red. Socialistični teoretiki so kmalu prišli do prepričanja, da narodna ideja odvaja proletarske množice od pravilnega razumevanja razredne borbe in da je nasproti njej treba zavzeti določno stališče.

Eni so bili mnenja, da je treba narodno idejo teoretično pobijati ter dokazovati proletariatu, da škoduje njih razrednim koristim ter da mora vsled tega proletariat stopiti v neizprosno borbo proti nacionalizmu. Drugi so pa bili ravno nasprotnega mnenja, da treba namreč narodna vprašanja pozitivno rešiti, t. j. da je treba ugoditi narodnim zahtevam potlačenih narodov, zato da se narodne borbe odpravijo ter tako napravi svobodna pot razrednim borbam.

Med poslednje spada tudi Engels sam, ki je to idejo popolnoma jasno izrazil v predgovoru k italijanskemu prevodu »Komunističnega manifesta« iz l. 1893. Dotični stavek o narodnem vprašanju se glasi tako-le:

»Ako se vsakemu narodu ne povrne njegova avtonomija in njegovo edinstvo, se ne more izpolniti niti mednarodno zedinjenje proletariata niti mirno in sporazumno sodelovanje teh narodov za skupne cilje.« Vsekakor je treba pripomniti, da je Engels te besede napisal po Marxovi smrti, vsled česar je nemogoče soditi o tem, da-li bi jih bil tudi Marx podpisal.

Najizrazitejši sedanji predstavitelj in praktični izvrševalec te Engelsove teze o narodnem vprašanju je vodja ruske revolucije, Lenin. On se sicer do ruske revolucije ni skoraj nič bavil z narodnim vprašanjem in le v enem članku, pisanem v ruskem socialističnem časopisu »Iskra«, ki je izhajal v Švici, se je na kratko in površno dotaknil tega vprašanja. Pač pa je Lenin praktično zelo dosledno in radikalno rešil to vprašanje s tem, da je v ruski revoluciji proglasil in izvršil načelo narodne samoodločbe. Pod njegovim vplivom je namreč sovjetska vlada prepustila neruskim narodom, ki so v času carizma pripadali ruski državi, pravico, da sami rešijo vprašanje o svoji pripadnosti in da lahko osnujejo svoje narodno neodvisne države, ako nočejo ostati v zvezi z Rusijo.

To načelo je Lenin zastopal in ž njim tudi prodrl na drugem kongresu komunistične internacionale, ki se je vršil lanskega leta v Moskvi. Kongres je namreč sprejel tozadevno Leninovo tezo, ki v glavnem proglaša načelo, da morajo komunisti podpirati borbo narodne osvoboditve azijatskih in kolonialnih narodov, posebno z ozirom na to, ker te borbe težejo imperialističnim državam roke, da se ne morejo z vso silo vreči v boj proti proletariatu.

Ta sklep komunističnega kongresa je zelo ogorčil voditelje italijanske socialistične stranke, in v prvi vrsti glavarja centristov Serratija, ki je v neštevilnih člankih napadal to načelo in očital Leninu in komunistični internacionali, da sta zašla v nacionalizem in da jim italijanski socialisti po tej poti ne morejo slediti.

Seveda si je Serrati popolnoma krivo tolmačil Leninovo tezo o narodnem vprašanju. Osnovna misel Leninova je namreč ta, da morajo komunisti gospodujočih narodov podpirati iredentistične težnje potlačenih narodov in se boriti proti nacionalizmu svoje lastne buržuazije. Pobijati morajo njene težnje po raznarodovanju potlačenih narodov, kar na vse zadnje ni v nikakem nasprotstvu s pojmom internacionalizma.

Ako bi hotel Serrati iskreno pobijati nacionalizem v socializmu, imel bi za to dovolj prilike v svoji lastni stranki, kjer Turati in kompanija prav često prevračajo jako zabavne nacionalistične kozolce.

Obširno sta se bavila z narodnim vprašanjem avstrijska socialista Karl Kautsky in dr. Otto Bauer, in ako se ne motimo, tudi dr. Karl Renner. Žal da nimamo dotičnih knjig pri rokah, da bi mogli točnejše poročati o njih teorijah. Zelo umljivo je, da so se ravno avstrijski voditelji socializma najbolj zanimali za narodno vprašanje, ker so ravno v pokojni avstro-ogrski monarhiji najbolj besneli narodni boji in delali nepremagljive zapreke pravilnemu razvoju razredne borbe.

Dr. Otto Bauer je priporočal v svoji knjigi narodno avtonomijo v okviru stare države, pozabil pa je na dejstvo, da je bila Hrvatska, vkljub svoji narodni avtonomiji v neprestanih narodnih bojih z Maždari, ki so jo gospodarsko dušili. Hrvatski slučaj nam torej dokazuje, da narodna avtonomija, v smislu jezikovne in upravne svobode še nikakor ne more rešiti celotnega narodnega vprašanja, ki vsled tega še nadalje ovira razredni boj.

Bauer zavzema torej v svoji knjigi z ozirom na narodno vprašanje nekako središče med stališčem Lenina in stališčem onih socialističnih teoretikov, ki priporočajo odkrit boj nacionalizmu.

Ker pa marksistična teorija uči, da izvirajo narodna nasprotstva in zato tudi narodni boji iz gospodarskih nasprotstev, zato je stališče onih teoretikov, ki načelno pobijajo nacionalizem nevzdržljivo. Vsa ta teorija se vrti v večnem kolobarju: razredna, gospodarska borba proletariata ne more priti v pravi tir, ker ji stoji na poti narodno vprašanje, narodno vprašanje pa se ne da odpraviti z dnevnega reda, dokler se ne odpravijo gospodarska nasprotstva.

Občni zbor akad. društva „Adrije".

Dne 24. m. m. se je vzbudila »Adrija« k novemu življenju. Veliko število akademikov in srednješolcev se je udeležilo občnega zbora. Bil je tudi prisoten poslanec Šček, ki je v temperamentnem govoru naslikal položaj Primorja. Veliki pomen občnega zbora »Adrije« obstaja v tem, da je prišlo na njem do združenja vsega primorskega dijaštva. Po zanimivi debati se je sklenilo, da sme vsaka kulturna struja osnovati v okviru društva svoj lastni klub in da mora vladati za vse člane popolna svoboda mišljenja. Ustanovil se je že »Klub krščanskih socialistov«, ki so se vsled vztopa v »Adrijo« odpovedali lastnemu društvu.

Pri volitvah je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik: stud. iur. Pavlin Jože, podpredsednik: stud. phil. Bednařik Rado; tajnik: stud. phil. Nemec Rastko; blagajnik: stud. iur. Prinčič Ivan; knjižničar: stud. eksp. Doljak Anton; gospodar: stud. eksp. Viller Albert; odbor nam.: stud. art. Čargo Janko; I. revizor: stud. iur. Kralj Janko; II. revizor: stud. eksp. Brešan Franc. Naši akademiki so hodili pred vojno različna pota. Različna kulturna, socialna in verska načela, so ustanovila različne visokošolske organizacije s svojimi več ali manj jasno določenimi kulturnimi programi. Na tem občnem zboru se je napravil poskus spraviti vse te različne kulturne struje v skupen organizacijski okvir. Ta poskus se je obnesel. Ker društvo **ni politično**, temveč kulturno, združitev ni bila tako lahka stvar.

V slovenski družini slovenski jezik!!

Domače vesti

Vprašanje italijanske sredruje šole na Voloskem. O vprašanju otvoritve srednjih šol za nad pol miljona Jugoslovenov, novih italijanskih državljanov je bilo doslej zastonj govoriti, ker naša nova, kulturna država je doslej pokazala nasproti nam svojo visoko kulturo le s tem, da je zaprla ne samo vse naše srednje šole razen ene, temveč tudi ogromno število ljudskih šol. Naši učitelji in profesorji se na vse načine šikanirajo, naši dijaki morajo iskati duševne hrane v inozemstvu, naši otroci so ostali brez pouka in njihove šole so bile izpremenjene v vojašnice ali pa poučujejo v njih učitelji, katerih naši otroci ne razumejo ... O izboljšanju našega šolskega vprašanja torej doslej ni govora, ker je v interesu naših novih gospodarjev, da postanemo analfabeti. Drugače je seveda za naše sodržavljane italijanske narodnosti, kateri niso dobili v novi državi kakor mi mačeho temveč mater. Njim so se odprle poleg starih tudi nove šole, ponekod celo toliko, da sami italijanski listi protestirajo proti prevelikemu številu šol po nekaterih krajih, njim se dajejo na razpolago šole ki so bile prej naše in katerim je edini namen, da potujčujejo naše otroke in jih vzgajajo v mržnji do svojega naroda, jezika in imena. Najbolj žalostne šolske razmere vladajo v Istri.

Kakor bi ne bilo zadosti, da je bilo že toliko ljudskih šol po čisto hrvastkih vaseh zaprtih ali izpremenjenih v italijanske, se pripravljajo načrti, da se naše učiteljstvo še bolj šikanira nego doslej, se izdelujejo programi za postopno in sistematično **odpravo** hrvatskih šol. O zopetni otvoritvi dveh naših srednjih šol — v Pazinu in na Voloskem — naša država — od katere smo pričakovali boljše bodočnosti na kulturnem polju, nego smo jo imeli pod Avstrijo — doslej ni hotela slišati vkljub vsem našim prošnjam in protestom. Nasprotno! Z žalostjo v srcu moramo ugotoviti, da je bilo v **kratkih treh letih italijanskega vladanja nad našimi želami zaprtih 139 (reci: sto devetintrideset!) naših šol.** Denimo, da obiskuje poprečno vsako šolo 100 otrok: **v piših treh letih življenja v nesporno bolj kulturni državi, nego je bila Avstrija, je bilo torej 13.900 naših otrok obsojenih, da postanejo — analfabeti! ... Medtem** ko se je nam krajila taka pravica, se je dajala našim sodržavljanom italijanske narodnosti — katerim smo na papirju enakopravni v dolžnostih in pravicah, v praksi pa samo v dolžnostih — toliko, da celo protestirajo zaradi prevelike radodarnosti. Kakor čitamo v italijanskih listih, je prišla pred mesec dni v Opatijo komisija, poslana od ministrstva za uk, z nalogo, da pregleda poslopje za otvoritev — italijanske srednje šole. Vprašanje otvoritve te šole doslej še ni rešeno in italijanski listi — med njimi «Idea nazionale» — pripisuje to dejstvu, da je naš poslanec Šček ravno v hipu, ko bi se bilo moralo vprašanje rešiti, predložil protizahtevo po otvoritvi treh hrvatskih šol na Voloskem in v Lovranu. «Idea nazionale» se grozno razburja nad to vladno «nemarnostjo» in pravi med drugim: «Rečeno nam je bilo, da se ne namerava dovoliti otvoritev tehnične šole v Opatiji, ker ima Italija že veliko srednjih šol. To more biti res, vsebuje pa priznanje napake: da se zadovolji nekatere ambicije, so se odprle srednje šole v zapadni Istri po nekaterih mestih, ki jih niso nikakor potrebovala in ki bi bila lahko še nadalje pošiljala svoje dijake v Koper, Pulo in Pazin, kakor so delala pred vojno.» Argumenti, ki veljajo za mesta zapadne Istre, pa ne veljajo za vzhodno Istro: «Napaka narejena na zapadni obali - nadaljuje list - se ne sme plačati na vzh. obali. Otvoritev srednje šole v Opatiji (italijanske seveda, ker Jugosloveni, ki tvorijo ogromno večino domačega prebivalstva, pošiljajo lahko svoje otroke v ... London! Pr. ur. «E.») je potreba in dolžnost.» — Dokler tako naši italijanski sodržvljani ne vedo, kaj bi počeli s toliko srednjimi šolami, čakajo tisoči naših otrok že tri leta zastonj pred vrati zaprtih ljudskih šol ... Res sijajna usoda nas je zadela!

Službeni jezik češko-slovaškega konzulata. Prejeli smo: Že od več strani sem slišal pritožbo, in tudi meni se je doslej **vedno** prigodilo, da dopisuje češko-slovaški konzulat v Trstu z duh. uradi (ko gre za matične podatke) **v ital. jeziku.** V dopisih nam kvari celo naša krajevna imena. Ali nimajo v uradu nobenega Slovenca? Čemu si ne nabavijo seznamka naših slov. krajevnih imen? Ali ne vedo, kje Slovenci bivajo? Bilo bi dobro, v «Edinosti» opomniti sledeče: ko se mi borimo za vsako drobtino pravice, naj bi nam naši bratje ne kvarili tega dela. H.

Vojaški nabori v anekteriranih pokrajinah se bodo začeli aprila 1922. Vojni minister Gasparotto je izjavil nekemu časnikarju glede vojaških naborov v anektiranih pokrajinah med drugim to le: «V soboto popol. sem se pogovarjal v Montecitoriju s tridentinskimi, tržaškimi in istrskimi poslanci o vpeljavi italijanskih zakonov o vojaških naborih v nove pokrajine in o načinu, kako naj bi se izvršili prvi nabori letnikov 1901—1902. Poslanci (gre samo za italijanske poslance. Pr. ur.) so priznali potrebo vpeljave teh zakonov in so formulirali nekoliko predlogov, ki jih bom proučil. Ravno sedaj sem dobil brzojavko od bolcanskega političnega zastopstva, ki želi govoriti z menoj o tem predmetu. Določil sem za ta pogovor četrtek ob 12. Izjavil sem že poslancem novih pokrajin, da sem pripravljen proučevati z njimi vsa vprašanja, ki se tičejo

Nekaj zgodovine idrijskega rudnika

Iz Dunaja je prišlo dovoljenje za cesto. A deželni oskrbnik in višji cestni ravnatelj Anton grof Auersperg je ugovarjal in zgradba se je opustila. Enako so razpravljali leta 1772 o tem načrtu a zopet breuspešno.

Ni kazalo sedaj drugače, kakor razširiti in popraviti edino cesto čez Dole na Vrhniko. Pospešilo se je delo že radi tega, ker je bilo napovedano, da pojde po tej poti soprog Marije Terezije, ko se bo vrnila na Dunaj. To se sicer ni zgodilo, ker je cesar Fran prej v Inomostu umrl. A kar se je enkrat začelo, se je izvršilo. Za 8000. sežnjev dolgo cesto so bili stroški ogromni. Vodil je delo začetkoma predstojnik Sartori, nikdov naslednik Ingaghi ga je dokončal. Vse stroške je plačal rudnik, saj od podanikov svojega okraja ni mogel tirjati prispevkov, še manj pa od Vrhnike. Ko so se leta 1841 občine oprostile gospodstva, so postale vse drugačne razmere. Sedaj bi morale občine prevzeti tudi stroške za okrajne ceste, a rudnik je ceste tudi naprej sam vzdrževal.

Sneg je velikokrat oviral promet na tej cesti. Najhujše je bilo 1829. Od 15. do 26. decembra je vedno snežilo in v teh 11 dneh je toliko snega naneslo, da so še le 5. januarja zamogli po njej voziti. 8. januarja je zopet začel padati sneg in cesta je bila zaprta do 19. januarja. Snežilo je še dalje, vendar ne s tako silo; vsaj sproti so zamogli čistiti not. Take hude zime ni bilo že 50 let.

Druga zveza z Idrijo se je napravila za silo leta 1675, ko se je odprla široka steza čez Črnivrh na Vipavsko. Vendar se je radi tihotapstva tako zanemarila, da piše o njej leta 1817 baron Odeleben, ki je iz Idrije na Italijansko potoval, da ni vredna imena ta cesta. Najtežavnejše je — piše baron — od Podroteje naprej, pa naj bo za pešce ali za tovorne konje. Sem ter tja se zapazi kaka ozka kolesnica, meda le napravljena od malih ročnih vozičkov, s katerimi so vozili les v Idrijo. Ta proga se je pa leta 1828 temeljito popravila. Rudnik je tudi prispeval; dal je 5800 gl iz blagajne erarične gostilne. Zadnjič je rudnik dal večji znesek leta 1889. Sedaj je tam cesta lepo speljana, se tudi dobro za njo skrbi, iz Vipave čez Črnivrh gre ves promet do Idrije. Po tej cesti so zaraščeni gozdovi rudnika in privatnikov.

Tretja in do novejšega časa najbolj rabljena cesta je ona čez Zalo, Godovič, Hotedršica-Logatec. Po njej so se vozile skoraj vse potrebščine za Idrijo, po njej izpeljalo vse živo srebro. Kakor že omenjeno so delovali že pred 100 leti na to, da se z državno cesto, ki pelje čez Logatec, Idrija zveže s svetom. A bile so vedno kake zapreke.

Leta 1851. pa so interesirane občine pri trgovinskem ministrstvu vložile prošnjo, naj bi se določil poseben inženir, ki bi od železniške postaje Logatec do Idrije trasiral cesto. Ko je 19. septembra 1856 deželni predsednik grof Chorinsky z rudniškim predstojnikom Helmreichom in z župani iz okolice projektirano in trasirano progo obšel, se je dne 27. 4. 1857 določila posebna komisija in v začetku maja 1857. se je res pričelo z delom. Rudniku se je v Zali nakazala 1015 sežnev dolga proga in na njej je delalo 160 rudarjev. Na nekterih krajih je bilo treba vrtati in sekati na več metrov globoko v skale, da se je v strmini dobila složna pot. Še sedaj se vidijo, kako globoko so svedri vrtali, in približno koliko smodnika se je porabilo.

Bratovski skladnici se je določila 8 sežnjev dolga proga, na hišne posestnike pa je prišel primeroma le neznaten del.

V sedajni vojni je cesta grozno trpela. Za bitko pri Kobaridu so po njej šli težki topovi in drug material, ker se je po vijugasti cesti in med lesovjem vse lažje zakrivalo, kakor na ravni progi in odprtem polju.

Po rapalski pogodbi pripade Logatec s Hoterdršico Jugoslaviji, torej je cesta na polovico razdeljena. Ker gre sedaj skoraj ves promet iz Idrije na Sv. Lucijo, se je bati, da se bo 60 let stara cesta zanemarila.

Četrta in sedaj naj bolj rabljena cesta je ona, ki vodi na Primorsko do Cerkna ali Sv. Lucije. Napravljena je zadnjih 50 let, prej je bila le steza ob Idrijci, po kateri so s kolesi hodili okoličani v mesto, prinesli kaj na prodaj, ali se pa preskrbeli za dom.

Gozdne ceste si je gradilo gozdno oskrbništvo samo, da je lažje opravljalo lesovje iz svojih zaraščenih šum. Privatnikom so le kaj malega služile, saj jih tudi za to niso napravili.

Pošta in brzojav.

Poštni urad je bil v Idriji vpeljan s 1. oktobrom 1847. Prej je pa rudnik sam oskrboval zvezo med Idrijo in Vrhniko ter Ljubljano. Šlo je vse le bolj počasi. Listina iz leta 1713. pravi, da je pismo iz Gradca v Idrijo hodilo 12 dni. Iz Idrije je takrat le enkrat na teden vozil poštar v Ljubljano. Ta poštar pa je bil rudniški uradnik z naslovom »Postbeförderer«, ki je imel hlapce, dekle in konje za svoje poslovanje. Kot tak se omenja leta 1787 Josip Rejc, za njim Ivan Kristof Schrötter, pozneje Hacin in Brus. Službeno navodilo je določalo, da je pisma uradnikov in rudarjev brezplačno iz Idrije in v Idrijo dostavljal. Od zabojev pa je dobil 1 sold od funta, od 1. maja 1805. naprej pa po en krajcar. Zasebniki so pa plačevali po 3 krajcarje za dostavo in oddajo pisem.

(Dalje prih.)

naborov, kakor na primer vprašanje ali bi bilo primerno poklicati pod orožje mladeniče, ki so že služili v avstroogrski vojski ,vprašanje izbire sedežev za armadne zbore, v katerih bi morali služiti vojaki iz novih pokrajin itd. **Do poklica pod orožje ne bo moglo na vsak način priti pred aprilom prihodnjega leta.»**

Prireditev otroškega vrtca pri sv. Ivanu v Trstu. Ne bi bilo lepo, če bi se prezrla ta skromna prireditev svetoivanskih otrok, ki se je vršila v nedeljo v dvorani Nar. doma.

Kljub veliki vročini je bila dvorana nabito polna, kar dokazuje veliko ljubezen našega ljudstva do naših otrok. Saj stavi v nje vse naše upe in nade. In malčki so z veseljem nastopali: vrstili so se pridno na odru, ta s pesmijo, drugi z deklamacijo, vršili so se prizorčki, ki so bili prav lepi. To je zelo pohvalno za gospodično vrtnarico. Res se trudi, da lepo vzgoji naše otroke. V zadoščenje naj ji bo nabito polna dvorana, ki je odmevala od odobravanja. Z žalostjo moramo pa ugotoviti, da je mnogo starišev letos radi revnega kosilca pošiljajo svojo deco v laško mučilnico. — Druga leta, posebno pred vojno, je bil ob sličnih nastopih oder skoro premajhen. Upajmo, da bo drugo leto boljše v tem oziru!

Letos so prvič poskusili uvesti v spored otroške veselice tudi nekaj točk za odrasle. Nastopil je naš klavirski naraščaj. To so bili odrasli dečki in deklice (skoro že gospodične in gospodje). Ne morem se sicer spuščati v podrobno kritiko, a mislim, da so precizno in ubrano izvajali klavirske točke; posebno pozornost je vzbujalo sviranje slepe deklice, ki je izvršila svojo nalogo nad vse častno. Ta poskus se je obnesel.

Prireditev se je zaključila z malo trodejanko »Vanda«, v kateri so nastopali naši malčki v družbi odraslih. Igrali so precej dobro in, če bi bil oder nekoliko bolje razsvetljen, bi bila prišla igrica gotovo do popolne veljave. Priporočam pa, da bi nekateri glasneje govorili!

Ker prisostvuje takim veselicam tudi mnogoštevilni mali svet, naj se prihodnjič določijo v dvorani reditelji. Nekateri paglavci niso bili zadovoljni, da stoje pred prvimi sedeži; silili so kar na oder. To treba drugič preprečiti.

J. K.

Prosek. Pred vojno smo imeli tu razna društva, ki so tekmovala na kulturnem polju. Sedaj pa spijo vsa razen Sokola in knjižnice. Takoj po novem letu je zaspal klub dram. diletantov in to po krivdi nekaterih odbornikov. Ti mislijo, da so odborniška mesta le čast. — Pevsko društvo «Hajdrih» spi že 7 let ter pričakuje svojo smrt. Čas bi bil, da se napravi temu brezdelju konec. Zatorej pozivam oba odbora, da skličeta svoja redna občna zbora.

Vaščan.

Hudi spopadi med fašisti in ljudskimi arditi pri Sv. Jakobu

Pred včerajšnjim popoldne je pridrvel urah je umrl v X. oddelku tukajšnje mestne bolnišnice 23-letni komunist Ivan De Marchi, iz Milj. De Marchi je bil težko ranjen med nekim spopadom, ki je izbruhnil med fašisti in ljudskimi arditi. Takoj po njegovi smrti je šla deputacija ljudskih arditov na policijo ter tam vložila prošnjo za dovoljenje, da bi jim dovolili slovesno pokopati De Marchija. Policija jim ni dala dovoljenje. Ljudski arditi niso bili s tem nič kaj zadovoljni in so sklenili, da bodo odpeljali De Marchija brez dovoljenja policije v Milje, kjer se je imel vršiti slavnostni pogreb.

Pred včerajšnjih popoldne je pridrvel pred mrtvašnico mestne bolnišnice tovorni avtomobil, iz katerega je izstopilo kakih 30 ljudskih arditov. Nekaj jih je šlo v mrtvašnico, drugi so pa stražili pred vrati. Tisti, ki so šli v mrtvašnico, so zahtevali od uslužbenega čuvaja, naj jim izroči krsto z De Marchijevim truplom. Čuvaj je vedno vztrajal pri svojem, da ne izroči krste. Ko so videli ljudski arditi, da ne odpravijo s čuvajem z lepa, so začeli z grda: meni nič tebi nič so zagrabili krsto, jo naložili na avtomobil in jo odkurili proti Miljam. Vso stvar so izvršili tako hitro, da ni bilo, še predno, ko je prišla v mrtvašnico patrulja stražnikov, o arditih ne duha ne sluha. Kmalu potem je bilo odposlanih k Sv. Jakobu več stražnikov, ki so aretirali dva ljudska ardita ker so našli pri njiju 2 bombi »Sipe«. Odpeljana sta bila na policijski komisariat v ulici Amerigo Vespucci, kjer sta izjavila, da se pišeta: Ivan Lucah, stanujoč v Škednju št. 901, in Karel Stanič, tudi iz Škednja št. 990.

Okoli 7. ure zvečer so se vrnili ljudski arditi iz Milj v Trst. Bilo jih je kakih 270. V vrsti po štiri in štiri so korakali po ulici Sv. Marka proti Sv. Jakobu. Ko so dospeli pred sedež šentjakobskih fašistov, so jih ti zmerjali z raznimi psovkami. Pri tej priliki je bila tudi vržena bomba, ki pa ni nikogar ranila in tudi ne napravila druge škode. Istreljenih je bilo več strelov iz samokresa. Ena kroglja je zadela 80-letno Josipino Fortinijevo, stanujočo v ulici S. Zemone št. 7. Z avtomobilom rešilne postaje je bila odpeljana v bolnišnico.

Spopad, ki je trajal kakih 10 minut, so preprečili stražniki, ki so razgnali ljudske ardite in fašiste.

Od Sv. Jakoba so se odpravili ljudski arditi v sedež fašistov, ki se nahaja v ulici S. Vito. Pred sedežem so spustili nekaj strelov v zrak ter kmalu potem planili v prostore, kjer so razbili vse pohištvo, raztrgali razne fašistovske srajce in potrgali iz zidov več slik Gabrijela D'Annunzija in kralja Viktorja Emanuela III. Pred odhodom so vrgli še eno petardo. Tudi pri tem naskoku je bil ranjen neki 24-letni Tomba, kateri je sedel v bližnji gostilni »Natale«.

Po šentjakobskih ulicah in kakor tudi po ulici S. Vito so krožili pozneje večji oddelki stražnikov in fašistov, ki so vsakogar preiskali. Pri tej preiskavi je bilo aretiranih več oseb, ker se je našel pri tem ali onem samokres brez orožnega lista ali pa kako bodalo.

* * *

Včeraj zjutraj okoli 1. ure je šel v drugič večji oddelek fašistov v komunistični krožek v Škednju, kjer je vse razdejal. Tudi hišo so hoteli zažgati. O pravem času so še prišli ognjegasci, ki so požar pogasili. Prišlo je tudi do spopadov med katerimi je bil ranjen 22-letni Rafael Sancin.

Iz tržaškega življenja

Poizkušen samomor. Včeraj dopoldne je bila pripeljana v mestno bolnišnico 25 letna Frančiška Vekjet, stanujoča v Istrski ulici št. 67. Zastrupila se je bila radi družinskih razmer s precejšnjo dozo jodija.

Aretiran žepar. Pred snočnjim je bil aretiran na trgu Vittorio Veneto dobroznani žepar Renat Schürer, stanujoč pri Sv. Mariji Magd. zg. št. 72. To človeče ima namreč na vesti več tatvin, za katere bo še dajal odgovor.

Nesreča. 49 letnemu delavcu Juriju Lonzariniju, stanujočemu v ulici Conti št. 5, je padlo včeraj med delom več vreč na desno roko. Prvo pomoč mu je dal zdravnik rešilne postaje.

Požar. Včeraj zjutraj okoli 10. ure je izbruhnil na nekem travniku pri Čedasu velik ogenj, ki je uničil nad 4000 m² trave. Ogenj so po dolgem in neumornem delu pogasili ognjegasci pod poveljem stotnika Bugliovaza. Škoda znaša več sto lir.

Po pomoti so ga izpustili iz zapora. Pred nedolgim časom so izpustili iz koprskega zapora 33 letnega Ivana Oldanija, ki je prestal v zaporu dolgo kazen, ker je naskakoval tovorne vlake ter kradel kar mu je pač prišlo pod roko. Iz zapora bi ga ne bili smeli še izpustiti, kajti moral bi bil odsedeti še 2 leti. Stvar je bila namreč taka: Ko je prišla amnestija, so med drugim po pomoti izpustili Aldamija. Toda «tiček» ni užival dolgo zlate svobode. V zaporu so «zmoto» kmalu spoznali. Obveščena je bila policija, ki je včeraj aretirala «tička» in ga odpeljala nazaj v zapor.

Vesti iz Goriške

Roparji med Gorjanskim in Nabrežino. Ob belem dnevu okoli pete ure pop. sta dne 3. t. m. napadla dva roparja posestnika Jožefa Rudeža iz Tomaževice št. 31. Nastavila sta mu revolver na prsi in zaklicala »Daj denar, če ne te ubijeva«. Ker je cesta samotna in ni bilo nikogar blizu, si je moral mož odkupiti življenje s 500 L, katere je imel s seboj. Orožniki iščejo roparja.

Iz Goč pri Vipavi nič ne poročajo o nekem dogodku, ki se je tam dogodil. To je že stara navada naših ljudi, da lepo trpijo in molče, da bi vendar nihče ne izvedel, da se jim slabo godi. Kot smo izvedeli iz poročil ljudi, so se pred kratkim (pretekli teden menda) stepli kosci, med katerimi sta bila tudi dva Gočana, ki pa pri pretepu — bil je eden fantov ranjen s koso v trebuh — nista bila vdeležena. Zato sta molčala in nista omenila dogodka nikomur. Orožniki, ki so zadevo izvedeli, so takoj osumili omenjena dva fanta, da sta zato molčala, ker se čutita kriva. Prišli so ponju zvečer, a ljudstvo ju ni pustilo odpeljati in je dejalo, da naj jih pridejo podnevu iskat, ker vedo, da jih po noči tepejo. Res so prišli drugi dan, a suvali so ju kljub temu s puškinimi kopiti. Enemu so pri tem bajé zlomili rebro. Ljudstvo je bilo razjarjeno, da so morali orožniki oditi. No, prišla pa je potem cela četa — 25 — orožnikov, ki so aretirali 15 ljudi, ki jih drže v ječi ob slabi postrežbi, da o drugem ravnanju ne govorimo. To je potek dogodkov samo na debelo. Ali je treba takih prizorov v naši deželi? Naše ljudstvo je vajeno reda in človeškega postopanja, vse drugo ga silno razburja. Manj krivičnih aretacij, manj pretepanja, pa ne bo treba celih armad orožnikov za vsako vas. Ne v številni moči, v modrosti postopanja izmeri vsaka vlada svojo sposobnost.

Lepo slavnost bodo priredili v Cerknem dne 21. avgusta. Igrali bodo igro »Lovski tat«, ki bo gotovo privabila mnogo ljudstva od blizu in daleč, pele se bodo lepe slovenske pesmi. Tudi druge točke so na ta dan na sporedu. — Lepe društvene prireditve po naši deželi se množe! Na delo za vstajenje naših sil!

Služba je služba, klobasa pa klobasa, pravijo ljudje. Tudi finančni stražniki dobro vedo to. Če se hočeš peljati recimo iz Cerkna v Gorico in zaviješ v kos papirja prevelik kos kruha poleg polovice klobase, boš koj okusil to. Predno stopiš na avtomobil, te že gleda par oči presumljivo. Toda če jo srečno popihaš, že vstopi na Želinu par stražnikov, ki se peljejo do Reke. Tam te preiščejo, če ne neseš morda vrag vedi kaj, saj nihče ne naznani, kaj se v naši državi ne sme nositi s seboj. Zdaj misliš, da si prost. Ah, kaj še. Na Slapu ob Idriji te pretiplje drug stražnik in te poleg tega še ozmerja. Pri Sv. Luciji na postaji, kjer se ti posreči po dolgem čakanju dobiti listek, stopi za teboj v vagon tretji stražnik in te sramežljivo vpraša, kaj nosiš s seboj? Potem se moraš varovati še v Gorici, dokler ne poješ tega, kar neseš s seboj v skrivnem kotu kake gostilne pri vrčku piva. Tako je s tistim »služba je služba«. Ali ni dovolj, da se ljudje enkrat preiščejo in se ne nadlegujejo vso pot?

Goriški trgovci so morali ob priliki slavnosti v ponedeljek in torek opoldne zapreti svoje lokale.

Umrlo je v Gorici od 24. - 30. julija 11 ljudi, rojenih pa je bilo 17.

Ustje na Vipavskem. Vojna je bila tudi pri nas uničila nekdaj cvetoče izobraževalno društvo. Letos se je šele vzbudilo iz spanja, zlasti po prizadevanju nadarjenega mladeniča Antona Remca in je priredilo dne 24. julija prvikrat veselico z igro in petjem. Nastopile so skoraj same nove moči in so pohvalno rešile svojo nalogo. Ta uspeh je dal poguma društvu, da je sklenilo prirediti dne 11. septembra, oziroma v slučaju neugodnega vremena naslednjo nedeljo, veliko narodno veselico s sodelovanjem tamburaškega društva »Danica» iz Šturij in drugih pevskih društev. Iz obširnega sporeda omenjamo za danes samo igro »Domen«. Podrobnejši spored objavimo pravočasno. Toliko v vednost sosednim društvom na Vipavskem, da ne bi isti dan imela kake prireditve. V zavednih in naprednih krajih mladina hoče sama izobrazbe in sili na oder, dočim se ji vedno bolj studijo pogubni plesi.

Iz Vipavskega. Odlok za odlokom, breme za bremenom. Vinorejec sme obdržati za 1 hl vina na osebo za domače potrebe, ako si obdrži več, mora plačati 15 lir od vsakega nadaljnega hektolitra. Živeli gospodje, ki odloke tako imenitno sestavljajo. V Rimu so po trudapolnem raziskovanju našli ta vrelec dohodkov, da bi rešil goriški odbor iz finančne stiske. Prepričan sem, da je kak gospod iz Gorice oni, ki je milostno pustil našemu vinorejcu hektoliterček vina prost davka; to kaže, da ti ljudje niti od daleč ne poznajo življenja našega kmeta. Ali vedo ti gospodje, koliko truda stane pri nas vsaka vinska kapljica? Mar mislijo, da naš delavec pije vino kakor liker? Mar ti gospodje ne vedo, da rabi srednji vinorejec samo za delavce letno kakih 10 hl vina; njemu samemu mislim, da smemo tudi privoščiti kak kozarček. Nesreča za nas, da pri nas ne uspeva trta brez neprestanega negovanja. Žalibog, da tega dejstva ne moremo izpremeniti.

K sklepu rečem le sledeče: mislim da ne bi bilo škodljivo stvari sami, ko bi gospodje prej vprašali za svet n. pr. Zvezo slov. županstev.

Pisal sem to radi načela. Kajti za letos je vsa zadeva skoro rešena. Kakor namreč kaže, se nam ni treba bati davka na vino, ker suša deluje vzajemno s temi odredbami.

Mila mi Vipavska (tlačila te je vojna, mesto belih hiš te pokrivajo razdrte barake; obetajo ti davke mesto vojne odškodnine. Videl sem starko z bremenom na hrbtu, kako se je opotekala proti vovodovu, kako je pomolila izpito roko s čašo, da bi si natočila vode; a groza! Vode ni bilo.

Vipavska! Neznosna sopara te mori, ti ne da duška. Kaj bo s Tvojim vinom? Rapallo, Rapallo, ti nesrečni Rapallo! — Vinorejec.

Santa Gorizia. Te dni slavnotsi je bilo mesto kar prepravljeno s plakati, na katerih se je blestel napis: Santa Gorizia. Nekateri so razumeli stvar dobesedno, a v vse drugačnem pomenu besede kot slavitelji svetega mesta. Zato se je dogodil nekemu duhovniku tale slučaj: V cerkvi se mu je približal postaren človek, očividno tujec-romar in ga zaprosil, naj mu da kak spomin, a ti kakor pravijo naši romarski ljudje, kak odpustek na sveto Gorico. Duhovnik, ki še ni slutil, v kakšni zmoti tiči pobožni romar, ga je napotil v prodajalno, kjer prodajajo razglednice. Toda romar je povedal, da je že gledal povsodi, a ni zapazil nikjer nobene podobice ali svetinjice «svete Gorice», ki jo je smatral tuj romar za novo veliko, njemu nepoznano svetnico. Seveda je bilo razočaranemu možu težko povedati, kako je z imenovano «svetnico» in njeno svetostjo. Nazadnje je vendarle razumel in odšel s trdnim sklepom, da na taka božja pota ne kaže romati več.

Radeckijeva koračnica. Nekateri trdijo z vso resnostjo, da so slišali te dni, da je igrala vojaška godba Radeckijevo koračnico. Nekateri tega ne verjamejo, češ da je pretežka. Tisti, ki trdijo, da so jo slišali, pa pravijo, da so fašisti kaj dobro korakali ob njenih zvokih, ker je niso poznali. Šele pozneje so izvedeli ta avstrijakantski napad vojaške godbe na njih čuvstvovanje in so ogorčeni dali duška svoji nevolji. Če so proti netaktni godbi podvzeli kake korake, nam ni znano.

Monrupino. Kaj je to? To je Repentabor, ki ga železniški uradniki ne poznajo. V Prvačini se je pred kratkim vršil med slovenskim kmetom in med uradnikom, ki ve za Repenatabor toliko kot za Omsk v Sibiriji, tale pogovor. «Prosim vozni listek za Repentabor.» — «Jo no konoši Repentabor.» (Ne poznam Repentabra.) — «Prosim vozni listek za Repentabor.» — «Ma dove že kvel Repentabor?» (Toda kje je ta Repentabor?) — «Če greste z menoj, ga boste videli prej kot v tričetrt ure.» — «Koša, koša?» — «Nič koša, listek za Repentabor prosim.» Pride drugi uradnik, ki pojasni, da je Repentabor Monrupino in mož je dobil listek. Take so razmere pri nas, da kmalu ne bomo več mogli priti v sosednjo vas.

Umrla je svakinja našega slavnega zgodovinarja Simona Rutarja gospa Uršula Rutar v Krnu, stara 60 let. Mož ji je bil umrl že preje. Mnogo je prestala v begunstvu in se je še ob zadnjih hipih s hvaležnostjo spominjala ljudi, ki so ji bili v težkih dneh begunstva naklonjeni ter je želela, da bi se jim še enkrat zahvalila. Blaga žena spij v miru!

K dogodku v Vrtojbi moramo resnici na ljubo pripomniti, da je zdravnik ugotovil pri Dominku Gorkiču skrajno napeto bolestno stanje, ki ga je mučilo že ves teden. Pogreb je bil lep, vdeležilo se ga je ogromno število občinstva.

Nesreč z granato ni konca. Dan za dnem beremo o novih nesrečah z granatami. Človek bi nič ne dejal če bi bile te nesreče hipne, nepredvidene, toda nesreče se godé vsled radovednosti in igranja z življenjem. Tako se je zopet zgodil v Podmelcu v baški dolini žalosten slučaj, da je granata razmesarila 22 letnega Jož. Kosa v njegovi spalnici. Rad se je igral s tem, da je razdiral nerazpočene granate. Pri tem pa zadnjič ni imel sreče. Granata je v hipu eksplodirala in ga tako razmesarila, da je bil na mestu mrtev. Žalostno je posebno to, da je bil imenovani edina opora svojih starišev, ki so z njim izgubili vse. — Ob tej priliki še enkrat opominjamo vse, naj se ne igrajo s takimi stvarmi. Granate, ki so neraztreljene v zemlji ali ki leže že par let, niso v normalnem stanju in so še za izvežbane ljudi v tem oziru nevarne. Koliko življenj smo že na ta način zaigrali.

Za istrske žrtve določena velika ljudska veselica na prostem v Matenjivasi, ki se bi morala vršiti 14. t. m. je preložena vsled oblastvenih zaprek, nepreklicno na **nedeljo, dne 28. t. m.** — Prireditelji: Mladina in starina pivške doline vseh treh spolov, tako, da je drugi spol prvi, prvi drugi in tretji zadnji. — Tako je bilo namreč sklenjeno pri zadnji odborovi seji, katere sem se vdeležil «in cognito» — skrit za pečjo. Do sedaj je prijavilo udeležbo: Eden več kakor nas je na Pivki, cel «pod Nanos», tričetrt Vipavske doline, polovica Krasa, boljši del Trsta in ⁴/₅ Bistriške doline. Da ne bo primanjkovalo prostora tega usodnega dne, je odbor preskrbel, da bo okoli Matenjevasi celi svet na razpolago. Za to se brigajo tudi naša polit. in druga oblastva, ter so vsi potni listi vkinjeni. Pridejo Gorenjci, Gorenjke, Dolenjci, Dolenjke itd. vse v narodnih nošah. O programu, prihodnjič! Ugodne železniške zveze. Od kolodvora Prestranek do veseličnega prostora 10 minut peš.

Vesti iz Notranjske

Malo pojasnila s Prema. V kratkem dopisu pod naslovom »Kje je zavednost«, nam je dopisnik očital, da smo nezavedni, ker slika cerkev Italijan - fašist. Tudi mi smo toliko zavedni, da bi imeli raje slovenskega slikarja. Priča naj nam bo g. Jebačin, ki slika menda še v sv. Križu. Po dolgem iskanju nam je bil priporočil današnjega slikarja Slovenec - strokovnjak s Krasa. Na zunaj se našemu slikarju ne pozna, je-li fašist ali zmeren Italijan. Kar se pa tiče slikanja samega, rečemo le toliko, da dopisnik skoro gotovo ni bil ne v trnovski in ne v premski cerkvi. Njegova kritika je namreč skrajno površna.

Književnost in umetnost

Zemljepisni pregled Jugoslavije. Profesor Anton Melik je napisal knjigo pod naslovom »Jugoslavija«, ki jo je izdala »Tiskovna Zadruga« v Ljubljani. Delo je za vsakega razumnika velike zanimivosti. Tu imamo prvič pred seboj celotno sliko. jugoslovenske države. Tu še lahko vidimo, kako bogata je in kakšne razvojne možnosti so ji na stežaj odprte.

Velika večina ozemlja kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev pripada po svoji legi Balkanskemu polotoku. Zabavno je zvedeti, da je ime Balkanskega polotoka neupravičeno in napačno. Zakaj ime Balkan je dobilo gorovje Haemus šele l. 1808. po turški besedi, ki pomenja gorovje. S tem splošnim imenom pa označujejo Turki vsako gorovje, ki mu ne vedo posebnega imena. Slovani imenujejo stari Haemus Stara Planina, tako da bi bilo Balkance torej pravilno nazivati le planince.

Dolžina Jugoslavije znaša na najdaljšem mestu 950 km, a širina na najširši črti od Subotice do Dubrovnika 430 km. Geometrično središče države je Srebrenica v vzhodni Bosni. Najsevernejša državna točka je severna meja Prekmurja, najjužnejša pod Bitoljem; najvzhodnejša pa na Rateškem razvodju zahodno Kranjske gore. Časovna razlika med skrajnim vzhodom in zahodom naše kraljevine znaša nekaj nad 36 minut.

Državna meja poteka v dolžini 965 km na morju, a na kopnem v dolžini 3020 km. Jugoslavija meji na sedmero (z Reko na osmero) držav. Celokupna državna površina znaša okoli **250.000 km²**, od teh okoli 13.000 km² t. j. 17%, na nižine, a celih 310.000 km², t. j. 83%, na visoki svet. Torej smo Jugosloveni zares planinci! Najnižje točke so ob izlivu Timoka v Donavo (35 m) in na Vardarju pri Djevdjeliji (52 m). A najvišja gora v državi je le Triglav (2863 m).

V hidrografskem oziru pripada ogromna večina države k donavskemu rečju (74%), k Adriji (24%), k Egejskemu morju pa najmanj (2%). Prestolica Belgrad leži v križišču vodnih cest ter ima po Cvijiću neprimerno ugodnejšo lego nego Dunaj in Pešta.

V začetku današnje kraljevine je obsegala po Karadjordju, Črnem Jurju, iz turškega suženjstva v borbah l. 1804 - 13 osvobojena in po Milošu Obrenoviću branjena državica le 24.440 km²; l. 1833 se je razširila do 37.740 km², l. 1878 po Berlinskem kongresu je narasla na 48.300 km², po bukareškem miru l. 1913 na 87.800 km², po osvodilni vojni l. 1914 - 1918 pa na okroglo 250.000 km². V sto letih se je torej njena površina več kakor podesetorila.

Prebivalstvo države znaša okoli 12,616.093 duš. Srbija s Črno goro (238.423) ima 6,252.584, Bosna in Hercegovina 1,931.802, Dalmacija 621.503, Hrvatska in Slavonija 2,621.954, Medjimurje 93.283, Istra (Kastav in Krk) 30.121, Slovenija pa 1,064.846 duš.

Jugosloveni (s Čehoslovaki 125.000, Malorusi 28.000 in Poljaki 15.000) tvorijo 85%, torej velikansko večino prebivalstva; ostalih 15% odpada na neslovanske narodnosti: na Nemce 4'4%, na Madžare 3'3%, na Turke in Arnavte 4'4%, na Rumune in Kucovlahe ali Cincarje 1'1% ter na maloštevilne Italijane, Žide, Cigane i. dr. pa 1%.

Najstarejše prebivalstvo ozemlja so bili Ilirci; njih zadnji ostanek so današnji Albanci. V prvi polovici IV. veka pred Kr. so Kelti podjarmili Ilirce ter se naselili med njimi. V dobi l. 229 pred Kr. do 9. po Kr. so zavzeli Rimljani vse Ilirsko-keltsko ozemlje. Koncem VI. in začetkom VII. stoletja so se naselili Sloveni v ozemlju od izvirov Drave, Mure in Aniže tja do Soluna in čez Tesalijo globoko v Peloponez. Romani so se deloma umaknili k morju, deloma v planine. Večina pa se je poslovenila. Poleg Albancev (Arnavtov) so kot potomci nekdanjih Rimljanov ostali še Rumuni in Kucovlahi (v Makedoniji, Epiru in Tesaliji); nekaj Rumunov živi še med Čiči v Istri in Bosni.

Med Slovence so prodirali Nemci ter jih germanizirali po mišljenju in čustvovanju, v običajih, nošah, gradnjah in govorici. Zahodni Slovenci, najbolj beneški, so v kulturnem oziru podlegali in podlegli italijanskemu vplivu, Prekmurci pa madžarskemu.

Med Hrvati se je po l. 1102 začela madžarizacija in tudi germanizacija. Z nastopom turške zmagoslavne dobe pa se je med Hrvati nastanilo trajno ogromno srbskih prebegov ali uskokov, kasneje pa tudi nemški vojaški priseljenci, nemški obrtniki in trgovci (Švabi).

Med Srbe so se naseljali Bolgari, kasneje pa v ogromnih masah Turki in Albanci ter nemški in španski Židje. Tako je v Jugoslovenih poleg slovenske krvi dovolj romanske, germanske, semitske in mongolske.

Po veri je Jugoslovenov okoli 47% pravoslavnih, 39'6% katoliških, 11% muslimanskih (mohamedanske), 1'9% evangeljskih (protestantovskih) in 0'6% židovskih. V Prekmurju je okoli 27'6%, t. j. 25.000 Slovencev protestantov. Imamo pa tudi katoliške Srbe in pravoslavne Hrvate, a tudi hrvatske ali srbske muslimane in pravoslavne Rumune in Cincarje.

Narečja imamo Jugosloveni tri: kajkavsko (ki se vprašuje z vprašalnikom »kaj?«) v Sloveniji, v severnozahodni Hrvatski med Kolpo in Muro (županije zagrebška, varaždinska in belovarska); čakavsko (z vprašalnikom »ča?« = kaj?) v severni in otočanski Dalmaciji, v hrvatskem Primorju, na Kvarnerskih otokih, v večini Istre in v malem delu beneških Slovencev; štokavsko, najbolj razširjeno, ker se uporablja kot književni jezik srbski in hrvatski po vsej Srbiji, Črni gori, Bosni, Hercegovini, po večini Dalmacije, jugovzhodni Hrvatski, Slavoniji in v Vojvodini.

Druga delitev narečij pa jemlje za podlago različni izgovor glasu »e« v besedah.

Po tem izgovoru razločujemo ijekavsko ali jekavsko (mlijeko, dijete liepo, blijed itd.) ter ekavsko narečje (mleko, dete, lepo, bledo). Ekavci so večinoma vsi Srbi in vsi Slovenci; toda tudi ijekavci so nekateri Srbi, Črnogorci, Bosanci in Hercegovci, južni Dalmatinci in Hrvatje s Slavonci. Ekavščina je vpeljana v srbskem in slovenskem književnem jeziku, medtem ko se uporablja ijekavščina v hrvatski in celo v prečanski srbski književnosti. Cirilica je srbska, latinica slovenska in hrvatska pisava in tisk. Večino imata vsekakor ekavščina in latinica.

K nesreči pa imamo še tretje, ikavsko narečje, ki pa se vsaj v knjigah ne uporablja, razen pri nekaterih krajevnih imenih.

Vsi ti razločki so tako majhni, da bi se Jugosloveni brez najmanjše težave med sabo razumeli, ako bi ne delale ovir tujke ali izposojene besede. Tako imajo Srbi kopo turških, grških, albanskih in francoskih besed, Hrvatje pa turških, madžarskih in laških, ki jih Slovenci ne razumemo in ki jih često niti v srbsko-hrvatskih slovnikih ne najdemo. No tudi Slovenci imamo dovolj nemških, furlanskih, čeških, turških, madžarskih in laških besed, ki jih zopet Srbi in Hrvatje ne razumejo.

Šolstvo je najbolje razvito med Slovenci in Hrvati. Nepismenih ljudi je med Slovenci še okoli 20%, v Hrvatski in Slavoniji še 50%, v Dalmaciji nad 70%, v Bosni in Hercegovini nekaj manj ko 88%, a v Srbiji še 85%. Toda nepismenost ni povsod zvezana z nekulturnostjo. Človek je lahko analfabet, a srčno kulturen!

Dom in Svet, št. 4 - 6. Po dolgem času imamo vendarle 4 - 6 štev. pred seboj. Dr. Pregelj nas zopet pelje v skrivnost duhovniškega življenja z lepo črtico »Gospoda Matije zadnji gost« in nadaljuje svojo žalostno igro »Azazel«. Ksaver Meško nam je podal svojo trodejanko »Pri Hrastovih«, Stanko Majcen pa dve intimni črtici, dva brušena kamna. Med pesmimi nadaljuje Lovrenčičev «Trentarski študent« svojo pot, Antona Vodnika vidimo in novo pesnico Vido Taufer s tremi poiskusi. Med znanstvenim delom sta dr. Pregelj z razpravo o Finžgarju in dr. Izidor Cankar: «Presbiterij sv. Katarine» nad Medvodami, ki je izvršen v modernem slogu od g. Vurnika. Tudi slike v tem zvezku se razen Kraljevih ilustracij nanašajo na ta presbiterij. Med »Zapiski» je mnogo dragocenega. — Ta list ima eno napako, in to, da preredko izhaja, in je kot list začel izgubljati svoj veliki pomen, ki ga je imel.

Gospodarstvo.

Slovenska industrija vlitega železa, jekla in železnin. V Sloveniji obstoje trije obrati za vlito železo in izdelavo jeklene stvari: tovarna Kranjske industrijske družbe na Jesenicah, grofa Thurna livarnica jekla v Ravnah in tovarna vlitega železa pri Celju. Te tovarne morejo ob polnem obratu izdelati letno do 50.000 vagonov jekla in železa. V zadnjem času so se radi pomanjkanja oglja in surovega železa izdelovale le manjše množine. Poprej se je dobivalo sirovo železo v glavnem iz Škednja. Ali ta plavž je sedaj skoro izčrpan in se surovo železo zopet uvaža iz Nemčije, Avstrije in Češko-Slovaške.

Izmenjava črnogorskih perperjev. Jugoslovenski ministrski svet je sklenil, da se črnogorski perperji izmenjajo z dinarji, in sicer v zneskih do 5000 perperjev al pari, nad 5000 pa v razmerju 2 : 1.

Nova podjetja v Jugoslaviji. Tovarna spirita in čistilnica v Osijeku (delniška glavnica 30 miljonov kron); Vesna, plovbena delniška družba na Sušaku (delniška glavnica 15 miljonov kron).

Provizorična trgovska pogodba med Jugoslavijo in Avstrijo. Začasna trgovska pogodba med Jugoslavijo in Avstrijo se je podaljšala do konca avgusta. Kontingent uvoza, dovoljen Avstriji, se je zvišal. Tako bodo uvažali: jeklo, žreblje, spojne dele za cevi, tiskovni, pisni in ovojni papir, karte, vžigalice, smolo in smolnate izdelke, zdravila, kemične in zmeljene barve — v skupni vrednosti 600 miljonov jugoslovenskih kron.

Jugoslovenske izvozne carine. Izvozna carina za dalmatinski cement je določena na dva dinarja za 100 kg, za ostali cement pa se je znižala od 10 na 5 dinarjev za 100 kg.

Trasiranje proge Kočevje - Brod - Moravice. Po naredbi ministrstva za promet se je pričelo trasiranje proge Kočevje - Brod - Moravice. S to progo bo dobila Slovenija direktno zvezo z Reko.

Posojilo za Maribor. Deželna vlada za Slovenijo je dovolila mestni občini mariborski, da sme najeti pri Mestni hranilnici v Mariboru proti običajnemu obrestovanju in amortizaciji v največ 55 letih posojilo v skupnem znesku 3½ miljonov kron, in sicer 2,000.000 kron za izpolnitev električnega omrežja in 1 miljon 500.000 K za preuredbo mestne plinarne v Mariboru.

Prva gozdarska šola v Jugoslaviji. Iz Belgrada poročajo, da se ustanovi v Novem Sadu prva gozdarska šola.

Čehoslovaško - jugoslovenski trgovski promet. Češko časopisje se pritožuje radi carinskega nadlegovanja, vsled katerega se ovira trgovski promet z Jugoslavijo. Razun tega zahtevajo češki listi, naj bi se direktna zveza vlakov, ki je do sedaj mogoča le do Maribora, podaljšala do Belgrada.

Inozemska zavarovanja na življenje v Jugoslaviji. Jugoslovenski minister za trgovino in obrt je pooblaščen, da stopi v pogajanja z inozemskimi zavarovalnicami, ki so na podlagi srbskih, avstrijskih in ogrskih zakonov sklenile življenjska zavarovanja z jugoslovenskimi državljani.

PODLISTEK

René Thévenin.

Železni malik

— Torej, gospica, — je odgovoril veselo —, vi me hočete pregovoriti, da ne bi izvršil svoje misije ter pridružujete svoje napore onim svojega očeta? In res bi moglo prepričevanje, ki prihaja iz vaše ljubeznivosti, bolj vplivati name, nego njegova prisrčna simpatija ... Ali, ne dam se pregovoriti. Obljubljam vam samo, da se radi vas povrnem kot zmagovalec nad mrzlico, kačami in vsemi puščavami sveta.

— Ne šalite se — je odgovorila težkim glasom — ne mislim na nevarnost, ki ste jih vi omenjali, ker razumem, da mož, kakoršen ste vi, jih mora nadvladati. — Ali — je pridodala, pridušivši glas, kakor da se boji, da bi se jo slišalo — je neka druga stvar.

— Druga stvar, gospica? Strašnejša stvar? Za kaj gre torej?

— Poslušajte me! je rekla.

POGLAVJE VI.

Razgovor o tajnostnih stvareh.

Mavricij Tarnier je gledal mladenko osupnjeno. Sedel je poleg nje in na obrazu se mu je odražala nemirnost, skoro strah, kakor da pričakuje kako grozljivo pripovest. Čim dalje

— Kaj hočete reči s tem? — je vprašal Mavricij Tarnier. — Ali ste zasledili kakega novega sovražnika?

jo je gledal, tem bolj se mu je razkrivala njena lepota in čudil se je, da je ni opazil že v prvem trenotku. No, opazujoč jo, je razumel tajni razlog, da se sedaj ta lepota razkriva njegovemu očesu. Ljubkost Tereze Desroches je bila nenavadna, nepričakovana, povsem osebna, in je prihajala gotovo iz samotnega življenja v srcu puščave, oddaljenega od mest. Ljubeznivosti, milini, pravilnosti črt (svojstvom, ki bi jih gotovo imela tudi, če bi živela v družbi) se je pridruževal neki izraz, ki je bil nekoliko divji, nekoliko viharen — nekaj nerazložljivega, ki je privabljalo in vznemirjalo ob enem. In to je begalo v prvem trenotku, kakor bega vse, kar je nenavadnega. Ali, ko si privadil temu, da hočeš prodreti v tajinstvenost tega obraza, si ga gledal z večjim zadovoljstvom in so se polagoma razkrivale vse lepote in slednjič si se čudil.

Profesor Tarnier je torej dalje, da bi mladenka začela govoriti ali, zdelo se je, da si ne upa več. Gledala je okoli sebe in nastavljala uho kakor človek, ki se boji, da bi ga kdo opazil ali čul. Slednjič je rekla pridušenim glasom:

— V puščavi je neka druga stvar, nerazumljiva in strašna.

(Dalje.)

Jugoslovensko - ogrska železniška zveza. Redni jugoslovensko - ogrski železniški promet na progi Zagreb - Koprivnica - Gyekenyes je zopet vzpostavljen.

Kronski boni. Jugoslovenski finančni minister je izdal sledečo naredbo glede izplačevanja obresti kronskih bonov: Od kronskih bonov, podpisanih od 15. maja do 15. junija 1919. l. se v bodoče izplačujejo obresti le, ako imajo kronski boni glasom spiska generalnega ravnateljstva pravico do obresti. Od že izplačanih kronskih bonov se naknadno plačajo obresti le v slučaju, ako posestniki dotičnih dokažejo, da so bili boni vplačani v dobi od 15. maja do 15. junija 1919. l.

Zavarovanja proti nezgodam prevzame od tržaške »Assicurazioni Generali« češkoslovaška družba. Iz Prage poročajo: Ministrstvo za notranje stvari je sporazumno s finančnim in pravosodnim ministrstvom odobrilo pogoje za prevzetje zavarovalnih pogodb družbe »Assicurazioni Generali« po zavarovalni družbi »Moldavia - Generali« v Pragi.

Trgovska zbornica v Splitu. Jugosl. ministrstvo trgovine in industrije je osnovalo v Splitu trgovsko zbornico.

Gospodarske razmere v združenih državah so po poročilih datiranih sredi julija še vedno jako slabe in vsled padca cen in zastoja trgovine so več ali manj prizadeti tudi bančni zavodi. Nekatere manjše banke so celo ustavile izplačila in bančni ček na Newyork, ki ga je človek še pred kratkim brez vsakih sitnosti kjerkoli v Evropi lahko zamenjal za gotov denar, danes ne nudi več iste sigurnosti, če je izdan od manj znanih zavodov. Zunanja trgovina vedno bolj zastaja. Za 12 mesecev končanih 30. junija je znašal izvoz 6 in pol miljona dolarjev v primeri s približno 8 miljoni dolarjev v prejšnjem letu, uvoz pa 3 in pol miljona dolarjev v primeri s 5 in četrt miljona dolarjev za prejšnjih 12 mesecev. Posebno je trgovina padla še zadnjih 6 mesecev in kot vse kaže, bodo v drugi polovici leta v tem oziru nastale še slabše razmere. To je za Ameriko naravnost katastrofalno, kajti kot je pred kratkim povdarjal trgovski tajnik Hoover, zavisi v Združenih državah zaslužek [illegible] miljonov ljudi, zaposlenih v industriji [illegible] nega razvoja svetovne trgovine. Z[illegible] je, da kljub kratkemu času, ki ga je Ame[illegible] trajala v vojni, obresti ameriških vojnih dolgov znašajo toliko kot pred vojsko vsi državni izdatki. Davki morajo torej biti najmanj dvakrat tako veliki kot prej, in ker jih kot drugod morajo navsezadnje indirektno nositi široke ljudske mase, se življenski stroški ne morejo znižati na predvojni nivo. Tovarnarji in delodajalci pa hočejo plače tudi znižati na predvojni nivo, a to bo ob opisanih razmerah takorekoč neizvedljivo. Če se pa izvede, bo življenski standard amerikanskega delavca padel na nivo evropejskega. Celo visoki protekcijonistični tarif kot ga namerava vpeljati sedanja republikanska administracija, tem razmeram ne bo odpomogel.

MALI OGLASI

se računajo po 20 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 2'—. Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 4'—. Kdor išče službo plača polovično ceno.

ILIRIJA, lesna trgovska inindustrijalna družba z o z. Ljubljana, Kralja Petra trg 8, eksportira vse vrste rezanega in tesanega lesa, spreejma komisijska naročila in jih točno izvršuje. Zahtevajte oferte! 1338

POHIŠTVO za sobo in kuhinjo se proda. Istočasno se da v najem stanovanje. Pojasnila v Via Tiziano Vecellio 13. 1419

RADI družinskih razmer se proda hiša s 4 sobami, 2 kletmi, svinjakom, vrtom s sadnim drevjem in obširno njivo ob državni cesti in postaji v Sloveniji. Naslov: Jos. Huber, Opatija. 1382

ZA MALO svoto se proda vila z vrtom med Tomajem in Dutovljami. Pojasnila daje Anton Čefutar, Tomaj. 1389

KUPUJEM umetne zobe cele in zlomljene kakor tudi stare ure ter jih plačujem po najvišjih cenah samo še 8 dni. Via Mazzini 47, II. od 8—11 in 17—20. 1414

PRODA se lovska puška Kal. 12 «Central», po ceni. Scala Santa 171, Rojan. 1415

ŽENSKO pisarniško moč rabi lesna trgovina na deželi, z znanjem slov. in italijanskega jezika v govoru in pisavi. Nastop takoj plača po dogovoru. Ponudbe pod «Zmožnost 205» poštno ležeče Ajdvščina. 1192

SOBICO išče ženska z dojenko. Gre tudi v družbo in pomoč gospè ali gospodu, ali pa vratarica. Ponudbe na Edinost pod «Boljša bodočnost». 1417

PRODA SE hiša, pripravna za trgovino ali gostilno, 5 minut oddaljena od postaje Sv. Peter na Krasu. Naslov pove upravništvo «Edinosti». 1418

FIANO & Co. OPČINE. Deske, remlji, latice, tramovje za stavbne svrhe, jesenov, brestov, hrastov les (slavonski) bukove doge za sode po nizkih cenah. Pojasnila v gostilni Malalan II nadstr. 1416

KRONE srebrne in zlate, plačuje po najvišjih cenah Pertot, Via S. Francesco 15, II. 1280

PRODA SE radi družinskih razmer dobroidoča urarska obrt v kraju, kjer se nahaja tudi več tovarn. Naslov pove upravništvo. 1400

MESTNO županstvo v Postojni proda, vsled razpusta aprovizacije, večjo množino vreč od sladkorja, moke, testenin in riža. Vreče so 100 in 80 kg. Ponudbe z navedbo cene, naj se pošljejo do 25. t. m. na županstvo. 1405

PRIPOROČA se dobroznana brivnica Josip Jerman, Trst, ul. XXX. Ottobre 14. 137

ŠOFER, sposoben, išče službe v mestu ali na deželi. R. Jerkič, Via Porta 373. 1409

UBIRALEC in popravljalec glasovirjev in harmonijev. Pečar Andrej. Trst, via Coroneo 1, V. nad.

POZOR! Srebrne krone in zlato po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, Via Madonnina 10, I. 38

NAZNANJAM slavnemu občinstvu, da sem poleg delavnice odprla tudi salon za izgotovljene zimske obleke in letne plašče ter raznovrstne obleke. Priporočam se za obilen obisk. **A. Mermolja Rieger, ulica Commerciale 3.** 586

ZLATO in srebrne krone plačam več kot drugi kupci. Albert Povh, urar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 25

IZKUŠENA BABICA sprejema noseče na dom. Via Chiozza št. 50, prit. 1412

SREBRNE KRONE in goldinarje plačuje po najvišjih cenah Salonicchio, Trst, Piazza S. Caterina 3, III. 1413

KROJAČNICA Avgust Štular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 23

Zobozdravniški ambulatorij
Dr. BILEK - STANKO PERHAVEC, dentist
Ilirska Bistrica, (gostilna pri Žefi)

Izvršujejo se vsa v to stroko spadajoča dela po znižanih cenah. Sprejema se vsak dan izvzemši nedelje, pondeljke in praznike.

KOŽE USNJE
ter vsi v čevljarsko obrt spadajoči predmeti
ulica Udine št. 49
(prej Belvedere)
Priporoča se
(27) **F. CINK**

Trgovsko-obrtna zadruga
v Trstu
registrovana zadr. z neomejenim jamstvom
Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I.
sprejema hranilne vloge
od L 1 dalje.
Navadne vloge obrestuje po
4 ½ %
večje po dogovoru
Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune. — Posoja hranilne pušice na dom. — Rentni davek plačuje iz svojega.
Daje posojila
po najugodnejših pogojih na vknjižbe, na osebno poroštvo, na zastave vrednostnih listin.
Uradne ure vsak dan izvzemši nedelj in praznikov od 8 do 1.

ETERNIT
VEČNA STREHA
se dobi v poljubnih množinah
v zalogi
K. KANALC
Št. Peter na Krasu
ETERNIT
VEČNA STREHA

Samo na debelo za preprodajalce.
Trakovi, moške in ženske nogavice, robci, čistilo za čevlje Brill, Ecla, Lift, različni glavniki, špaga, dišeča mila, kratače, vzmetne zaponke, igle in sukanec, žensko perilo, gumbi, cigaretni papir, pismen papir i. t. d. po dnevnih cenah.
S. Nicolo 19 GIACOMO LEVI S. Nicolo 19

200.000 buk. žel. PRAGOV
200 vag. „ OGLJA
300 „ „ DRV
2 parni ŽAGI
32.000 kos. buk. DOG
50.000 „ kolov za trte
300 vag. tramov, 600 vag. desk
raznih sortimentov se proda.
Prva Jugoslov. Posredovalnica za Les - Maribor

ALOJZIJ POVH
Trst, telefon štev. 3-29
Piazza Garibaldi 3 (prej Barriera)
Ker potrebujem večjo množino srebra, je plačam po najvišjih cenah.

MARTELLO CTO MARCA DEPOSITATA
(18)
Mineralna voda
:: RADEIN ::
neprekosljiva proti boleznim na mehurju, obistih, jetrih, žilah i. t. d.
Glavni založnik za vso Italijo
COLONIALE OLANDESE
Družba za uvoz in izvoz
TRST- via Pier Luigi da Palestrina št. 2.

— TVRDKA —
DEBIASIO & DOMENIS
Trst, ul. Coroneo 13, tel. 12-34
priporoča svojo zalogo
ČEŠKE STEKLENINE
Prodaja na debelo.
Porcelan, lončevina, raznovrstna steklenina. — Najrazličnejše vrste korazarcev za pivo, vino, likerje itd., steklenice, svetiljke, cilindri, šipe 1½—2 mm debele za stavbo v zabojih, na željo tudi po natančnih merah.

L&L TRIESTE CAFFE DI FICHI LEVANTE
Velecenjena gospa!
Dober nadomestek kave mora biti zdrav in okusen, mora vsebovati redilne snovi, mora dati lepo barvo kavi in mora biti po ceni. — Vsem tem zahtevam odgovarja bolje nego vsak drugi izdelek:
FIGOVA KAVA „LEVANTE“
Prodaja se povsod v zavojih po 250 gr. Pozor na znamko.
Prva tržaška tovarna figove kave „LEVANTE“
Loser & Luita, Via Carpison 10-12 — Trst

DREOSSI & C°
Trst — Piazza Oberdan 1 — Trst
Zaloga železnin in kuhinjskih potrebščin — Izbera ročnih strojev za drobljenje mesa — Tehtnice, šape, lopate, vile, škropilniki, krtače za konje in vole itd.
po zmernih cenah
9

Tiskarna „Edinost“ v Trstu
izvršuje vsa tiskarska dela točno in solidno
Prostori tiskarne se nahajajo v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20

Neprekosljiva
je pristnost in kakovost
„ZELENEGA MILA“
ZNAMKA
FENDERL
izdelanega iz oljčnega olja brez vsake druge primesi.
Belina in mehkoba perila, ki je prano s ZELENIM MILOM FENDERL, je izredna.
Prepričajte se!
A. Fenderl & C., Trst, Tovarna mila
Telefon št. 430 — Via del Ghirlandaio št. 1

ZAHVALA

Vsem, ki so na katerikoli način izkazali poslednjo čast našemu nadvse dobremu očetu, staremu očetu, bratu in stricu gosp.

JAKOBU VALENČIČU

izrekamo tem potom globoko in iskreno zahvalo. Posebno se zahvaljujemo za zdravn. pomoč v času bolehanja gg. dr. Gregoriču in dr. Bileku, nadalje preč. gg. duhovnikoma in vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so spremili preblagega pokojnika na njegovi zadnji poti.

NADANJE SELO-STRUŽNIK, 8. avgusta 1921.

ŽALUJOČI OSTALI.

✝

S tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš predragi oče, tast, stari oče, gospod

Ivan Pirjevec

rač. ravnatelj v pok.

danes ob 15. uri nenadoma preminul.

Pogreb predragega ranjkega se bo vršil v sredo, 10. t. m. ob $10^{.15}$ iz hiše žalosti, via Petrarca št. 5.

GORICA, 8. avgusta 1921.

Žalujoči ostali.

: JADRANSKA BANKA :
sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.
Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji
Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.
Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu